

Meertaligheid in het basisonderwijs:

Een beschrijvend onderzoek naar opvattingen van docenten over meertaligheid, talensensibilisering en functioneel veeltalig leren

Shauni Kok

5915112
s.kok5@students.uu.nl
BA Taal- en Cultuurstudies
Universiteit Utrecht

Utrecht University

Eerste beoordelaar: Dr. Margot van den Berg

Tweede beoordelaar: Dr. Joost Swarts

Inleverdatum: 14 december 2020

Samenvatting

Dertig tot vijftig procent van alle leerlingen in het basisonderwijs spreekt thuis een andere taal dan het Nederlands (Jansen & Smit, 2019). Echter, veel aandacht voor de vele verschillende moedertalen is er niet, het onderwijs in Nederland is vooral gericht op het Nederlands. Het eentalige beleid dat doorgaans in Nederland gevoerd wordt (Van Beuningen & Polišká, 2019) blijkt sociale ongelijkheid in de hand te werken, ten nadele van de leerlingen met een andere thuistaal (Agirdag, 2014a). Maar een goede vorm van tweetalig onderwijs, waarin plek is voor alle verschillende moedertalen, is er niet (Sierens & Van Avermaet, 2015). Wel bestaan er adviezen over hoe er in het reguliere basisonderwijs kan worden ingespeeld op meertaligheid: talensensibilisering en functioneel veeltalig leren (Sierens & Van Avermaet, 2010, 2014).

Uit onderzoek van Berkhof (2016) bleek dat basisschooldocenten gemiddeld gezien een neutrale houding tegenover meertaligheid hadden, maar dat de attitudes op individueel niveau erg uiteen liepen. Ook vond zij een samenhang tussen attitude en onderwijsstrategieën die docenten hanteerden. Van Beuningen en Polišká (2019) onderzochten de attitude ten aanzien van talensensibilisering en functioneel veeltalig leren van talendocenten op het voortgezet onderwijs. Zij ondervonden dat eentalig onderwijs in Nederland de norm is, maar de opvattingen van docenten over het gebruik van thuistalen in de klas stemden hun hoopvol.

Dit onderzoek had als doel inzichtelijk te maken wat basisschooldocenten vinden van meertaligheid in de klas en opvattingen over talensensibilisering en functioneel veeltalig leren te inventariseren. Uit zes semigestructureerde diepte-interviews met basisschooldocenten is gebleken dat docenten over het algemeen positief tegenover meertaligheid staan, zolang de tweetaligheid het Nederlandse taalvaardigheid en de ontwikkeling van andere schoolvaardigheden niet in de weg staat. Sommige docenten zien ook een cognitief of cultureel voordeel in meertaligheid.

Talensensibilisering werd zeer positief ontvangen, en werd door alle docenten al gepraktiseerd. De nadruk lag vaak wel meer op cultureel bewustzijn creëren dan talig bewustzijn creëren. In functioneel veeltalig leren werd minder potentie gezien, docenten zijn vooral bang dat het toestaan van andere talen in de klas het leren van het Nederlands in de weg zal staan.

Sleutelwoorden: meertaligheid – talensensibilisering – functioneel veeltalig leren

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	1
Inhoudsopgave	2
1. Inleiding	3
2. Theoretisch kader.....	5
2.1. Eentalig onderwijs	5
2.2. Het belang van de moedertaal en het voordeel van tweetaligheid.....	6
2.3. Tweetalig onderwijs	8
2.4. Aanbevelingen voor omgaan met taaldiversiteit in het onderwijs.....	10
2.5. Attitudes van docenten en ongelijkheid	13
3. Onderzoeksvragen.....	15
4. Methode.....	18
4.1. Respondenten	18
4.2. Het interview	19
5. Resultaten.....	21
5.1. Attitude ten aanzien van meertaligheid en meertalige leerlingen in de klas	21
5.2. Taalbeleid	23
5.3. Talensensibilisering	24
5.4. Functioneel veeltalig leren	25
5.5. Kennis	27
6. Discussie	28
6.1. Oude en nieuwe inzichten.....	28
6.2. Onderzoek	29
7. Conclusie	31
7.1. Nieuw opgeroepen onderzoeksvragen	32
Literatuur.....	33
Bijlagen	36

1. Inleiding

Het afgelopen jaar maakte Nederland de grootste bevolkingsgroei van de afgelopen drie jaar mee. Naar schatting van het CBS (2020) kwamen er in het jaar 2019 272.200 immigranten Nederland binnen, van wie 6 procent naar Nederland kwam als asielzoeker. De bevolking wordt steeds diverser en multicultureler. Dit beïnvloedt ook de samenstelling van de klassen op het reguliere basisonderwijs, omdat de meeste nieuwkomers vroeg of laat instromen bij reguliere klassen (Van Dalen & Groothoff, 2016).

Niet alleen asielzoekers en vluchtelingen maar ook mensen die om een andere reden naar Nederland immigreren worden in de eerste vier jaar van hun verblijf in Nederland nieuwkomers genoemd. Het kan voorkomen dat zij direct instromen in reguliere klassen op reguliere basisscholen, maar het kan ook dat zij pas instromen op reguliere basisscholen nadat zij de doelstellingen van schakelklassen of taalscholen hebben behaald (Inspectie van het Onderwijs, z.d.).

“Nederland is al lang geen eentalig land meer” (Nortier, 2009, p. 11). Niet alleen nieuwkomers zorgen voor meertaligheid in de klas. Als gevolg van de arbeidsmigratie vanaf de jaren zestig van de vorige eeuw zijn er nog altijd kinderen die opgroeien met het Arabisch of Turks als moedertaal (Muysken et al., 2018). Ook zijn er in de tweede helft van de vorige eeuw veel mensen uit voormalige kolonies naar Nederland geïmmigreerd, zij brachten bijvoorbeeld het Papiamento naar Nederland. Uit onderzoek van het Sociaal Cultureel Planbureau (geciteerd in Muysken et al., 2018) blijkt dat meer dan de helft van de Turkse, Marokkaanse, Antilliaanse en Surinaamse Nederlanders thuis Nederlands spreekt, soms nog tegelijkertijd met de taal van hun herkomstland. Daarnaast zijn er dus nog aanzienlijk veel mensen met een migratieachtergrond die thuis geen Nederlands spreken.

Het moge duidelijk zijn dat leerlingen op de basisschool veel verschillende taalachtergronden met zich meebrengen. “Een derde tot de helft van de leerlingen in het Nederlandse onderwijs gebruikt thuis een andere taal, al dan niet naast het Nederlands” (Jansen & Smit, 2019, p. 5). Desondanks is het Nederlandse basisonderwijs nog vooral gericht op de Nederlandse taal, aandacht voor andere moedertalen is er niet. Een dergelijk eentalig beleid is echter niet zonder problemen (Van Hengel-van Esch, 2016). Betekenisvolle interactie is fundamenteel voor veel schoolvakken, zoals bij reken-wiskundeonderwijs (Smit, 2014). Maar reken-wiskundedocenten zijn allerm minst bezig met taal(ontwikkeling) en gebruiken voornamelijk vakspecifieke taal. Taalzwakke leerlingen en tweedetaalleerders kunnen zonder goede beheersing van dagelijkse taalvaardigheden de vakspecifieke taal maar moeilijk bijbenen. Als gevolg hiervan doen deze leerlingen te weinig vakkennis op (Smit, 2014). Ook zou een eentalig beleid sociale ongelijkheid in de hand werken (zie paragraaf 2.5). Bovendien, docenten die een negatieve attitude hebben ten aanzien van leerlingen met een andere thuistaal dragen indirect aan deze ongelijkheid bij. Wanneer zij anderstalige leerlingen zien als

'leerlingen met een taalachterstand in het Nederlands' blijken zij minder vertrouwen te hebben in die leerlingen. Lage verwachtingen van een leraar leiden volgens het golemeffect tot slechtere schoolprestaties van die leerlingen (Van Hengel-van Esch, 2016). Hoe docenten aankijken tegen meertaligheid is dus van groot belang voor de toekomst van anderstalige leerlingen in Nederland.

Welke attitude basisschooldocenten hebben ten aanzien van meertaligheid en hoe dat zich vertaalt naar de praktijk is een van de onderzoeksvragen. Eenzelfde onderzoeksvraag stond ook centraal in het kwantitatieve masteronderzoek van Berkhof (2016), en in een onderzoek van Van Beuningen en Polišíenská (2019). Berkhof onderzocht dit eveneens bij basisschooldocenten, Van Beuningen en Polišíenská onderzochten dit bij talendocenten op het voortgezet onderwijs. De onderzoeken van Berkhof (2016) en van Van Beuningen en Polišíenská (2019) zullen uitvoeriger besproken worden in het volgende hoofdstuk. Het huidige onderzoek zal kwalitatief van aard zijn, en proberen te onderzoeken op welke opvattingen die attitudes gebaseerd zijn.

Bovendien zijn er in de afgelopen jaren veel adviezen uitgekomen over hoe docenten kunnen omgaan met taaldiversiteit in het onderwijs (Hajer & Spee, 2017; Muysken et al., 2018; Nederlof & Smit, 2018; Sierens & Van Avermaet, 2010, 2014). In dit onderzoek zal ook onderzocht worden hoe docenten over die adviezen en hun toepasbaarheid denken.

De gerelateerde onderzoeken en de adviezen voor het onderwijs zullen in het komende hoofdstuk besproken worden, evenals andere relevante wetenschappelijke literatuur. In hoofdstuk 3 zullen de onderzoeksvragen en de daarbij gestelde hypothesen van dit onderzoek besproken worden. Daarop volgt de methodebeschrijving van dit onderzoek. De uit het onderzoek verkregen data zullen worden gepresenteerd in het daarop volgende hoofdstuk. Uiteindelijk wordt dit verslag afgesloten met een discussie en conclusie.

2. Theoretisch kader

Middels een literatuurstudie worden in dit hoofdstuk verschillende concepten onderzocht die een rol spelen bij het onderwijs aan anderstalige leerlingen. Zowel eentalig als tweetalig onderwijs worden besproken, net als de aanbevelingen uit het onderzoeksveld en wat de rol van de docent hierbij is.

2.1. Eentalig onderwijs

Vaak wordt de thuistaal van anderstalige leerlingen als een probleem gezien voor de verwerving van het Nederlands. Deze moedertaal zou namelijk het leren van een tweede taal in de weg zitten. Velen denken onterecht dat nieuwkomers en kinderen met een andere thuistaal eigenlijk niets anders dan het Nederlands zouden moeten horen (Blom, 2019). Dat is ook een van de redenen dat er vaak een eentalig onderwijsmodel wordt gevoerd. Hoewel er wel een correlatie bestaat tussen het spreken van een andere taal in huis en een taalachterstand in het Nederlands, bestaat daar geen bewezen oorzaak-gevolgrelatie (Van Beuningen & Polišenská, 2019).

Van Beuningen en Polišenská (2019) gaven aan dat taalachterstanden inderdaad vaker voorkomen bij meertalige dan bij eentalige kinderen, maar meertaligheid is daar niet de oorzaak van. Volgens hen is de taalachterstand te wijten aan een taalarme omgeving. Een aanzienlijk deel van de kinderen die met een andere thuistaal opgroeit, groeit ook op in een familie met een lage sociaal-economische status (SES). Uit onderzoek van Hart en Risley (1995, geciteerd in Saxton, 2017) blijkt dat juist kinderen uit een gezin met een lage SES minder taalaanbod krijgen. In vergelijking met kinderen uit een gezin met een hoge SES blijkt dat kinderen uit een gezin met een lage SES niet alleen minder woorden horen, ze horen ook minder variatie in woorden en minder complexe zinnen. Daarnaast maken ouders met een hoge SES vaker gebruik van gebaren tijdens het spreken dan ouders met een lage SES, ook dit draagt bij aan een betere woordenschat. Hierdoor hebben kinderen uit een gezin met een lage SES de traagste groei in woordenschat. Wat dit betreft geldt: hoe hoger op de sociaaleconomische ladder, hoe sneller de woordenschat groeit.

Blom (2019) stelde in haar oratie dat kinderen die op vierjarige leeftijd beginnen met het leren van het Nederlands in eerste instantie achterlopen op leeftijdgenootjes, maar uiteindelijk hetzelfde niveau kunnen behalen in die taal. Daarvoor hebben ze wel voldoende tijd en taalaanbod nodig. Andere taalwetenschappers stellen echter dat meertaligheid wel zorgt voor een blijvende achterstand op eentalige leeftijdgenootjes, zoals Bialystok (2008). Zij gaf namelijk aan dat het overduidelijk is dat tweetaligen in beide talen een kleinere woordenschat hebben dan eentaligen. Ook Hoff et al. (2011) gaven aan dat de taalvaardigheid van een tweetalig persoon in één van de talen achterloopt op de taalvaardigheid van een eentalig persoon in dezelfde taal. Bloms reactie daarop was dat wanneer er een vergelijking wordt gemaakt tussen eentalige kinderen en kinderen die gebalanceerd tweetalig zijn, met een vergelijkbare SES, er geen achterstand wordt gevonden. Bij gebalanceerde tweetaligheid is er

sprake van een gelijke hoeveelheid input in de eerste taal (T1) en tweede taal (T2). Zowel Blom (2019) als Beuningen en Polišká (2019) zijn het erover eens dat taalaanbod de bepalende factor is en niet meertaligheid.

Als taalaanbod dan zo belangrijk is lijkt de keuze voor een eentalig onderwijssysteem logisch. In een eentalig onderwijssysteem komen anderstalige kinderen in een gewone klas van de basisschool terecht waarin zij metaforisch gezien worden ondergedompeld in een Nederlands taalbad. Dit is het meest toegepaste onderwijssysteem voor anderstalige leerlingen, maar toch levert het niet de gewenste resultaten op omdat de ongelijkheid onveranderd blijft (Van Avermaet, 2015). Ook Baker (1996) benoemde een aantal problemen die zich voordoen bij het eentalige beleid. Zo is het niet aannemelijk dat anderstalige nieuwkomers de input van de docent zullen begrijpen omdat deze van te hoog niveau is. Daardoor ervaren ze niet alleen talige problemen, maar kunnen ze ook minder goed meekomen met andere schoolvakken. Als ze niet meekomen met de rest van de klas kan dit ook leiden tot sociale en emotionele problemen. Niet alleen voor de leerling is het eentalige onderwijssysteem lastig, docenten vinden het ook lastig als zij niet begrepen worden (Baker, 1996). Daarnaast geeft de taalbadmethode kinderen met een andere thuistaal het gevoel niet thuis te horen in de klas en op school: "To reject a child's language in the school is to reject the child" (Cummins, 2001, p. 19). Taal is een belangrijk onderdeel van identiteit. Wanneer leerlingen voelen dat een deel van hen wordt afgewezen, zijn ze minder geneigd actief deel te nemen in de klas (Cummins, 2001). Het negeren of verbieden van de thuistaal kan ervoor zorgen dat leerlingen zich schamen en dat ze zich daardoor onveilig voelen. Uiteindelijk heeft dat negatieve gevolgen op de ontwikkeling van de Nederlandse taalvaardigheid en het algehele schoolsucces, omdat een onveilig gevoel de ontwikkeling remt (Leufkens et al., 2018).

2.2. Het belang van de moedertaal en het voordeel van tweetaligheid

Ondanks dat thuistalen op de meeste scholen dus niet 'welkom' zijn, is de ontwikkeling van de thuistaal wel van belang. Anderstalige kinderen die hun moedertaal al goed onder de knie hebben, leren de T2 sneller (Sierens & Van Avermaet, 2010) en ontwikkelen een betere geletterdheid in de T2 dan anderstalige kinderen die hun moedertaal niet goed onder de knie hebben (Cummins, 2001). Door de talige kennis die leerlingen opdoen door het ontwikkelen van hun moedertaal, zullen ze makkelijker een tweede taal aanleren (Leufkens, 2019; Leufkens et al., 2018; Van Beuningen & Polišká, 2019). Cummins (1980, geciteerd in Baker, 1996) veronderstelt met het 'Common Underlying Proficiency model' dat talen verbonden zijn door één onderliggende processor. De afhankelijkheidshypothese veronderstelt dat deze processor ervoor zorgt dat een meertalig persoon ook in een tweede taal kan schrijven, lezen en tellen en andere educatieve vaardigheden kan uitvoeren. Maar volgens deze hypothese zijn de schoolse vaardigheden alleen overdraagbaar als er in de moedertaal een bepaald

minimumniveau is behaald (Sierens & Van Avermaet, 2010, 2014). Dat houdt dus in dat een goede vaardigheid in de moedertaal een positieve werking kan hebben op het aanleren van een tweede taal, en eraan bijdraagt dat leerlingen blijven in het schoolcurriculum. Van Beuningen en Polišenská (2019) benadrukten bovendien dat leerkrachten het leren van een tweede taal extra kunnen bevorderen door juist expliciet door te werken op de bestaande talige kennis van de meertalige leerlingen.

De moedertaal ontwikkelen is dus belangrijk voor het aanleren van een tweede taal en het ontwikkelen van algemene cognitieve vaardigheden. Daarnaast heeft het ontwikkelen van twee talen mogelijk nog andere voordelen. Het meertalige kapitaal van gebalanceerde tweetaligen zou zich mogelijk ook naar cognitieve voordelen vertalen (Blom, 2019), maar hiervoor is nog geen eenduidig bewijs (Blom et al., 2017). Studies die wel cognitieve voordelen vonden, vonden deze voornamelijk op het gebied van executieve functies. Deze functies spelen onder andere een rol wanneer je je ergens op moet focussen en afleiding moet negeren. Tweetaligen zouden hier beter in zijn dan eentaligen omdat zij in alledaagse situaties ook een keuze dienen te maken tussen twee of meer talen. Voor elke situatie moeten zij een gepaste taal kiezen, en een andere taal onderdrukken (Bialystok & Barac, 2012). Andere onderzoeken concluderen dat de voordelen die gezien worden niet te danken zijn aan de meertaligheid, maar aan de experimenten die in deze onderzoeken worden uitgevoerd of aan de verschillen in SES tussen eentaligen en tweetaligen. Bovendien slagen onderzoekers er ook niet altijd in om bepaalde resultaten te repliceren; verschillende onderzoeken met dezelfde methode leiden tot verschillende resultaten (Blom et al., 2017).

Bialystok en Barac (2012) concludeerden dat tweetaligen in eentalige onderwijsprogramma's geen voordelen op het gebied van executieve functies zullen ondervinden, omdat zij gewoonlijk niet gebalanceerd tweetalig zijn. Dergelijke voordelen zijn slechts weggelegd voor mensen met gebalanceerde tweetaligheid. Dit komt overeen met de 'Thresholds theorie'. Volgens deze theorie kunnen niet alle tweetaligen van de genoemde cognitieve voordelen profiteren. Alleen tweetaligen die hun T1 even goed machtig zijn als hun T2, en deze beiden op moedertaalniveau spreken, zouden van de cognitieve voordelen van meertaligheid genieten (Baker, 1996).

Daarnaast zou tweetaligheid ook economische voordelen opleveren. Gándara en Escamilla (2017) rapporteerden over verschillende onderzoeken die vonden dat leerlingen die hun tweetaligheid ontwikkelen vaker naar het hogere onderwijs gaan en minder vaak stoppen met school dan anderstalige leerlingen die niet gebalanceerd tweetalig zijn. Ook vond Agirdag (2014b) dat gebalanceerd tweetaligen in de Verenigde Staten jaarlijks meer verdienen dan eentaligen. Gándara en Escamilla (2017) verklaarden tweetalig onderwijs als de meest effectieve manier waarop het schoolsucces en het psychologisch welzijn van tweetaligen gestimuleerd kunnen worden.

2.3. Tweetalig onderwijs

Tweetalig onderwijs bestaat in ontelbaar veel vormen. Grofweg kan gesteld worden dat er twee hoofddoelen te onderscheiden zijn tussen al deze tweetalige onderwijsmodellen. Enerzijds is er transitioneel onderwijs dat als doel heeft dat de leerlingen de dominante taal zullen leren (en) spreken in plaats van hun moedertaal. Wanneer iemand een tweede taal leert ten koste van zijn of haar eerste taal wordt dit subtractieve tweetaligheid genoemd. Eerder genoemde voordelen van het leren van de moedertaal zullen bij deze soort van tweetaligheid niet van toepassing zijn, omdat de moedertaal niet optimaal wordt verworven. Het onderliggende ideaal bij transitioneel onderwijs is assimilatie op sociaal en cultureel gebied (Baker, 1996; Gándara & Escamilla, 2017; Hummel, 2014; Wright & Baker, 2017). Anderzijds zijn er tweetalige programma's die wel aandacht hebben voor de moedertaal en gericht zijn op integratie. Hoeveel aandacht er voor de moedertaal is, is wel verschillend. Sommige modellen focussen op het behouden en onderhouden van de bestaande vaardigheid in de moedertaal. Andere modellen zetten zich ook in om de moedertaal verder te ontwikkelen (Baker, 1996; Hummel, 2014).

Volgens Baker (1996) zijn de verschillende soorten onderwijsmodellen te plaatsen op een spectrum van submersie naar immersie. Bij submersie is er eigenlijk nauwelijks sprake van tweetalig onderwijs, omdat daarin geen aandacht is voor de moedertaal van leerlingen. Het eentalige onderwijssysteem dat eerder in dit hoofdstuk is beschreven is een vorm van submersie en transitioneel onderwijs. Tegenover submersie staat immersie-onderwijs. Het doel van dit type onderwijs is gebalanceerde tweetaligheid: het aanleren van een tweede taal zonder dat het ten koste gaat van de vaardigheid in de T1 (Baker, 1996; Hummel, 2014; Sierens & Van Avermaet, 2010, 2014). Maar ook immersie-onderwijs bestaat in vele vormen (Baker, 1996). In Canada kunnen ouders er bijvoorbeeld voor kiezen hun kinderen naar een Franstalige school te laten gaan, terwijl zij slechts met het Engels opgegroeid zijn. In een land als Canada, waar zowel het Frans als het Engels een officiële status hebben, kunnen kinderen dus tweetalig worden in twee dominante talen (Baker, 1996; Hummel, 2014; Valdés, 2018; Wright & Baker, 2017). Maar bij immersie-onderwijs komt het ook voor dat er twee voertalen gehanteerd worden, zo worden er in Ierland ook lessen in het Iers gegeven, terwijl Engels daar de dominante taal is (Hummel, 2014). In Florida werden in de jaren zestig voor het eerst eentalige Spaanstalige leerlingen en eentalige Engelstalige leerlingen bij elkaar gezet in een "two-way immersion" (TWI) (Valdés, 2018, p. 390) onderwijsvorm. Bij TWI wordt onderwezen in twee talen, Spaans en Engels in dit geval. Het doel was dat alle leerlingen tweetaligheid in deze talen ontwikkelden, en dat de verschillen tussen de meerderheid en minderheid in de samenleving kleiner werden. Er werd beargumenteerd dat de Spaanstalige leerlingen in een TWI-programma meer zelfvertrouwen zouden ontwikkelen om Engels te spreken, en dat de Engelstalige leerlingen meer begrip en kennis voor andere talen en culturen zouden leren. Dit zou zorgen voor meer verbondenheid tussen de meerderheids- en

minderheidsgroep (Valdés, 2018). Het bleek dat de Spaanstalige leerlingen in het TWI-programma beter presteerden dan Spaanstalige leerlingen op het reguliere Engelstalige onderwijs in de Verenigde Staten. Daarnaast beheersten zij zowel het Engels als het Spaans op een hoger niveau dan de Spaanstalige leerlingen in het reguliere onderwijs (Hummel, 2017).

Aan leerlingen die thuis niet de dominante taal spreken, wordt idealiter les gegeven in zowel de moedertaal als de dominante schooltaal. Echter, tweetalig onderwijs in het Nederlands en een moedertaal is moeilijk te realiseren. Sierens en Van Avermaet (2017) geven daar een aantal redenen voor. Ten eerste is het financieel en logistiek problematisch. Er bestaat een grote variëteit aan moedertalen onder de Nederlandse leerlingen. Er moeten genoeg leerlingen zijn met dezelfde moedertaal zijn om voor hen onderwijs te realiseren in hun moedertaal. Vooral in dorpen is de kans klein dat er genoeg leerlingen met dezelfde moedertaal in één klas zitten. Maar, zelfs wanneer er genoeg leerlingen met dezelfde moedertaal zijn, is het moeilijk om docenten te vinden die in die taal kunnen en mogen lesgeven. Moedertaalinstructie brengt op deze manier financiële en logistieke problemen met zich mee, want veel docenten voor veel verschillende talen levert ook een kostenplaatje op. Ten tweede bemoeilijken onder andere richtlijnen en curricula de realisatie van moedertaalinstructie van hoogwaardig niveau. Een laatste reden die moedertaalinstructie bemoeilijkt is het feit dat leerlingen vaak niet de officiële landstaal van hun land van herkomst spreken, maar een regionale of onofficiële taal. Het is dus praktisch onmogelijk om onderwijs in alle talen en taalvariëteiten te verzorgen.

In de afgelopen decennia is er veel onderzoek gedaan naar tweetalig onderwijs, vooral in de Verenigde Staten en Canada. Toch is het na jaren van onderzoek lastig te zeggen welke vorm van tweetalig onderwijs het best is. Volgens Sierens en Van Avermaet (2010, 2014) ligt dat aan meer dan een factor. Om te beginnen zijn er niet heel veel onderzoeken die methodologisch vlekkeloos zijn. Maar, geven Sierens en Van Avermaet toe, het is heel moeilijk om een langlopend onderzoek van hoge kwaliteit op te zetten. Volgens hen zouden onderzoeken het hele schooltraject van leerlingen moeten volgen om de effectiviteit van bepaalde onderwijsmodellen te bestuderen, maar daarbij moet rekening worden gehouden met een groot aantal leerlingen dat zal uitvallen. Daarom is het nodig om met een heel groot aantal proefpersonen dergelijk onderzoek te starten. Vervolgens is het heel moeilijk om verschillende onderwijsmodellen te vergelijken, er worden veel scheve vergelijkingen gemaakt. Ten derde is het uitgangspunt van vele onderzoeken tot nu toe geweest dat ze een beste onderwijsmodel wilden vinden dat toepasbaar is op elke situatie. Echter, er moet rekening worden gehouden met het feit dat de effectiviteit van een onderwijsmodel afhankelijk is van de situatie. Tot slot moet er ook rekening worden gehouden met de kwaliteit van het onderwijs, los van het taalonderwijs. "Taal is een belangrijke sleutel tot onderwijssucces maar zeker niet de enige" (Sierens & Van Avermaet, 2010, p. 52).

Uit de onderzoeken is dus geen ‘winnaar’ voor beste onderwijsmodel gekomen. Desalniettemin blijft het aantal anderstaligen in het onderwijs toenemen en is het nodig dat daar in het onderwijs goed op ingespeeld wordt. De afgelopen jaren hebben taalwetenschappers en betrokken organisaties daarom een grote hoeveelheid aanbevelingen gepubliceerd over hoe er kan worden omgegaan met meertaligheid in het onderwijs.

2.4. Aanbevelingen voor omgaan met taaldiversiteit in het onderwijs

De Europese Commissie (2015) erkent dat kinderen niet altijd de nodige ondersteuning krijgen bij het ontwikkelen van hun moedertaal en dat dit de reden is dat anderstalige kinderen hun potentieel niet behalen op school en eerder stoppen met school. Om gelijke kansen voor alle leerlingen te creëren pleit de commissie voor immersie-onderwijs met ondersteuning van specialisten. Met daarbij aanvullend onderwijs zowel binnen als buiten schooltijd, actieve ondersteuning van ouders en het ontwikkelen van de moedertaalcompetenties van de anderstalige leerlingen. Bovendien zien zij het onderwijssysteem liever meer intercultureel, waarin het vergroten van cultureel en taalkundig bewustzijn van alle leerlingen onderdeel is van het curriculum en leerkrachten een positievere houding aannemen ten aanzien van de moedertalen van anderstalige leerlingen.

Dichter bij huis is er ook aandacht voor meertaligheid. De Koninklijke Nederlandse Akademie der Wetenschappen (KNAW) (Muysken et al., 2018) zou ook graag zien dat alle inwoners kennis hebben van de talen en culturen om zich heen om op meerdere vlakken in het leven effectief te kunnen functioneren, zoals op maatschappelijk en economisch vlak. Zo geven zij het voorbeeld dat kennis van de taal van je klanten (als winkeleigenaar) kan zorgen voor een hogere omzet. Muysken en collega’s kijken daarmee verder dan alleen Engels, de geldende *lingua franca*, als T2. Ze doelen daarmee juist op de talen die in Nederland binnenshuis worden gesproken. Op maatschappelijk vlak kunnen tweetaligen fungeren als bruggen tussen verschillende groepen in de samenleving. Zo stelt de commissie dat iemand die meerdere talen spreekt ook makkelijker relaties kan onderhouden in de bij de taal behorende culturen.

Ook de Stichting Leerplanontwikkeling (SLO, landelijk kenniscentrum voor curriculumontwikkeling) (Nederlof & Smit, 2018) ziet kennis over meertaligheid en interculturele communicatie graag als onderdeel van het curriculum. Momenteel is het curriculum hoofdzakelijk gericht op moedertaalsprekers van het Nederlands. Nederlof en Smit (2018) zien meertaligheid als een bron van kennis en ervaring, want in de moedertaal hebben deze meertalige leerlingen ook al veel meegemaakt en geleerd. Volgens hen is het zaak om de meertaligheid te benutten, zodat de leerlingen beter kunnen deelnemen in het onderwijs.

In de handreiking van de PO-raad (sectororganisatie voor het basisonderwijs) (Hajer & Spee, 2017) wordt veel nadruk gelegd op het belang van de moedertaal, niet alleen ten voordele van de

taalontwikkeling en ontwikkeling op school, maar ook om identiteitsvorming te bevorderen. Naast sociale ontwikkeling en intelligentieontwikkeling is persoonlijkheidsvorming één van de drie kernbehoeften voor leerlingen die deze handreiking onderscheidt. Hajer en Spee (2017) stellen namelijk dat de identiteit van kinderen wordt aangetast wanneer hun moedertaal niet erkend wordt. Ook haalden Hajer en Spee (2017) aan dat een T2 wordt aangeleerd met behulp van de T1, en dat het expliciet voortbouwen van de ene op de andere taal ervoor zorgt dat het natuurlijke leervermogen wordt aangesproken.

In de reeds besproken artikelen van Sierens en Van Avermaet (2010, 2014), waaruit is gebleken dat er geen onderwijsmodel als beste uit de test is gekomen, worden ook een aantal aanbevelingen gedaan. Zij pleiten voor een constructief taalbeleid op scholen, talensensibilisering en functioneel veeltalig leren.

In Vlaanderen komt het volgens Sierens en Van Avermaet (2010, 2014) geregeld voor dat scholen een taalbeleid voeren waarbij het gebruik van een andere taal dan het Nederlands verbannen wordt. Soms gelden er zelfs sancties bij het overtreden van deze regel. Het blijkt dat anderstalige leerlingen het alledaagse taalgebruik in een nieuwe taal zeer snel oppakken en dat het daarom niet vaak voorkomt dat leerlingen een andere taal spreken. Sierens en Van Avermaet geven aan dat een eentalig beleid er niet voor zorgt dat leerlingen meer Nederlands spreken, want ze spreken al veel Nederlands. Wat een eentalig beleid wel doet, is het stigmatiseren van de andere talen. Eerder is benoemd dat dit de Nederlandse taalvaardigheid en het algemene leerproces op school verhindert (Leufkens et al., 2018). Daarom pleiten Sierens en Van Avermaet voor een constructief talenbeleid waarin het spreken van het Nederlands wordt aangemoedigd, maar ook andere talen getolereerd worden.

Sierens en Van Avermaet (2010, 2014) gaan vervolgens meer in op wat docenten in de klas kunnen doen, zoals talensensibilisering. “Talensensibilisering heeft precies als doel de leerlingen gevoelig te maken voor een veelheid aan talen en een positieve attitude teweeg te brengen jegens alle talen. Op die manier wil men meer openheid voor andere talen bij de leerlingen stimuleren, alsook hun motivatie om die talen te leren” (Sierens & Van Avermaet, 2010, p. 57). Deze strategie is dus niet alleen van toepassing op leerlingen met een andere thuistaal. Het is ook bedoeld voor de eentaligen in de klas. Talensensibilisering kan juist de interculturele kennis en vaardigheid stimuleren die de Europese Commissie en de leden van de KNAW (Muysken et al., 2018), de PO-raad (Hajer & Spee, 2017) en de SLO (Nederlof & Smit, 2018) zo graag willen zien in het curriculum.

Bovendien zullen anderstalige leerlingen door talensensibilisering ook een positievere attitude ten aanzien van het Nederlands krijgen (Jonckheere, 2011), dit is voor hen extra motivatie om de taal beter te ontwikkelen en de cultuur beter te leren kennen. Volgens Jonckheere (2011) heeft talensensibilisering drie doelen. Het voornaamste doel is al genoemd: een positieve attitude ten

aanzien van talen en culturen creëren. Het tweede doel is om kennis te verwerven over verschillende talen en culturen en reflectie op eigen taal en cultuur. Het leren van een vreemde taal is dus niet het doel, het verwerven van kennis over talen in het algemeen is dat wel. Het derde doel kwam minder tot uiting in de artikelen van Sierens en Van Avermaet, namelijk, het ontwikkelen van meta-linguïstische vaardigheden en deze inzetten om de communicatie te verbeteren. Eerder is wel al genoemd dat meertaligen een maatschappelijk voordeel hebben omdat zij bruggen kunnen bouwen tussen verschillende culturen (Muysken et al., 2018), maar dit is ook mogelijk door te leren over andere talen en culturen en interculturele communicatie.

Talensensibilisering kan toegepast worden in alle klassen, ongeacht of er veel, weinig, of helemaal geen anderstalige leerlingen in zitten. De tweede aanbeveling van Sierens en Van Avermaet (2010, 2014) is meer gericht op anderstalige leerlingen. Het gaat namelijk om functioneel veeltalig leren. Sierens en Van Avermaet willen dat leerlingen met een andere thuistaal de kans krijgen om die taal in te zetten als steiger voor het leren van het Nederlands en andere nieuwe (vak)kennis. “Men kan de eigen talen en taalvariëteiten van de leerlingen beschouwen als een didactisch kapitaal dat expliciet wordt aangesproken om hun onderwijs- en ontwikkelingskansen te verhogen” (Sierens & Van Avermaet, 2010, pp. 58-59). Het aanspreken van de bestaande talige kennis en vaardigheden van de leerlingen bevordert de onderwijs- en ontwikkelingskansen van deze leerlingen, zoals eerder in dit hoofdstuk is uitgelegd.

Bij functioneel veeltalig leren mogen de leerlingen op aangewezen momenten communiceren in een andere taal dan het Nederlands. Dit kan bijvoorbeeld wanneer leerlingen in groepjes een opdracht moeten uitwerken, maar functioneel veeltalig leren gebeurt ook als leerling A iets in een andere taal uitlegt aan leerling B. Hajer en Spee (2017) vinden ook dat andere talen aanwezig mogen zijn, ook benadrukken ze dat duidelijk moet worden gemaakt dat het Nederlands wel de doeltaal is.

Voor functioneel veeltalig leren is het nodig dat leerlingen met dezelfde moedertaal bij elkaar in de buurt zitten in de klas, en dat de leerkracht bij de leerlingen checkt of de leerstof uiteindelijk wel wordt begrepen (Sierens & Van Avermaet, 2010, 2014). Niettemin kan zowel functioneel veeltalig leren als talensensibilisering eenvoudig worden geïntegreerd in de klas en het curriculum omdat het geen vak op zich is en dus kan plaatsvinden tijdens andere vakken. Sierens en Van Avermaet (2010, 2014) raden deze methoden aan om toch in te kunnen spelen op meertaligheid in het onderwijs, zonder te hoeven kiezen voor een eentalig of meertalig beleid. Toch blijken niet alle leraren voorstanders van deze strategie. Van Beuningen en Polišká (2019) rapporteerden namelijk dat docenten bang zijn voor kliekjesvorming in de klas als leerlingen worden buitengesloten op basis van de gesproken taal, ondanks het feit dat taal zelden de basis van kliekjesvorming vormt.

2.5. Attitudes van docenten en ongelijkheid

Het eentalige denken leidt niet alleen tot eentalig onderwijs, het zou ook leerkansen van anderstalige leerlingen in de weg staan en taalproblemen veroorzaken (Van Avermaet, 2015). Zowel Van Avermaet (2015) als Van Hengel – van Esch (2016) geven aan dat uit onderzoek blijkt dat “er een negatief verband is tussen de mate van eentalig denken bij leerkrachten en hun vertrouwen in meertalige leerlingen” (Van Hengel-van Esch, 2016, p. 7). Weinig vertrouwen hebben in leerlingen leidt ook tot weinig verwachtingen van leerlingen. In de inleiding is het kort genoemd: het golemeffect. Wanneer leerkrachten lage verwachtingen hebben van een leerling, zal dit zijn of haar handelen beïnvloeden. Vervolgens past de betreffende leerling zich aan aan de verwachtingen van de docent, en uiteindelijk leidt dat tot slechtere schoolprestaties (Van Avermaet, 2015; Van Hengel-van Esch, 2016).

Uit onderzoek blijkt dat er in Vlaanderen een grote ongelijkheid bestaat tussen leerlingen die van huis uit Nederlands spreken en leerlingen die een andere thuistaal hebben (Agirdag, 2014a). Bijna de helft (49%) van deze anderstalige leerlingen loopt aan het eind van de basisschool al een jaar achter op Nederlandstalige leerlingen. Ook studeren anderstalige leerlingen voornamelijk op vmbo-niveau af, terwijl Nederlandstaligen voornamelijk op vwo-niveau afstuderen. In deze onderzoeken is gecontroleerd voor SES en migratieachtergrond, het gevonden verschil is daarom slechts te wijten aan het feit dat de leerlingen een andere thuistaal hebben.

Uit onderzoek onder Utrechtse basisschooldocenten blijkt geen overwegend positieve of negatieve attitude te bestaan ten aanzien van minderheidstalen in het onderwijs, gemiddeld genomen was er een neutrale attitude (Berkhof, 2016). Wel blijkt dat docenten hun onderwijsstrategieën conformeren naar deze attitudes. Dat wil zeggen dat docenten met een positieve attitude ten aanzien van minderheidstalen in de klas een onderwijsstrategie navolgen die ten goede komt aan de ontwikkeling van de anderstalige leerlingen. En zo geldt andersom dat docenten met een negatieve attitude onderwijsstrategieën hanteren die niet per sé ten voordele van de anderstalige leerlingen komen. Bovendien blijkt uit dit masteronderzoek dat er een verband lijkt te zijn tussen kennis over meertaligheid en de attitude ten aanzien van minderheidstalen in de klas. Docenten met kennis over tweedetaalverwerving hadden over het algemeen een positievere attitude dan docenten die minder blijk van deze kennis gaven. Kennis over tweedetaalverwerving onder basisschooldocenten is niet vanzelfsprekend, omdat het onderwerp niet bij elke pabo wordt aangehaald (Nederlof & Smit, 2018). Desalniettemin blijkt kennis over tweedetaalverwerving wel cruciaal voor de attitudevorming over meertaligen in de klas, en daarmee uiteindelijk ook hoe ermee wordt omgegaan in de klas.

Eenzelfde soort onderzoek, als dat van Berkhof (2016), werd door Van Beuningen en Polišínská (2019) uitgevoerd onder talendocenten in het voortgezet onderwijs. Uit dit onderzoek bleek onder andere dat de meerderheid van de docenten de school waarop zij lesgeven bestempelen als eentalig onderwijs. Ook vond een meerderheid van deze docenten dat het spreken van thuistalen niet

gepast is op school. Daarentegen ziet 80% van de docenten het wel zitten om het hele talige kapitaal van leerlingen aan te spreken in de taalles. Dit lijkt elkaar tegen te spreken, maar mogelijk is dat niet het geval. Het lijkt erop dat leraren het prima vinden om de kennis uit al verworven talen te gebruiken als steiger voor de taal die wordt geleerd in de taalles. Echter, het spreken van de thuistalen op school wordt door de taaldocenten niet gewaardeerd.

3. Onderzoeksvragen

Uit de besproken literatuur blijkt dat een eentalig onderwijsmodel het meest wordt toegepast in België (Van Avermaet, 2015) en Nederland (Van Beuningen & Polišíenská, 2019), toch blijkt uit de literatuur dat de moedertaal van groot belang is. Onderwijs kan in vele vormen eentalig of tweetalig voorkomen, maar eigenlijk is niet bekend welke methode het best werkt. Daarom pleiten wetenschappers en organisaties voor het functioneel inzetten van meertaligheid en het gevoelig maken voor taaldiversiteit. De mate van aandacht voor het ontwikkelen van tweetaligheid en de attitude van docenten ten aanzien van meertaligheid en minderheidstalen in de klas is eerder onderzocht in kwantitatief onderzoek. Van Beuningen en Polišíenská (2019) inventariseerden de opvattingen en praktijken van taaldocenten op het voortgezet onderwijs. Berkhof (2016) deed dit voor het basisonderwijs. Het huidige onderzoek dient ook ter inventarisatie van opvattingen en praktijken van leerkrachten in het primair onderwijs, maar anders dan het onderzoek van Berkhof was dit onderzoek kwalitatief van aard. De reden hiervoor is om te achterhalen wat de opvattingen zijn die de attitude van docenten vormen. Het tweede doel van dit onderzoek is opvattingen over talensensibilisering en functioneel veeltalig leren te inventariseren. Er is gekozen voor diepte-interviews omdat dit een geschikte methode is om persoonlijke opvattingen en afwegingen van participanten te achterhalen en verzamelen. De volgende onderzoeksvragen stonden in dit onderzoek centraal:

(a) Welke opvattingen over meertaligheid vormen de attitude van docenten ten aanzien van meertaligheid, en (b) wat vinden docenten van de wetenschappelijk aanbevolen onderwijsstrategieën talensensibilisering en functioneel veeltalig leren?

De volgende deelvragen zullen helpen deze onderzoeksvragen te beantwoorden:

1. Wat is de attitude ten aanzien van meertaligheid en meertalige leerlingen in de klas?
 - 1.1. Zien docenten de meerwaarde van een goede moedertaalontwikkeling in?
 - 1.2. Hoe beïnvloeden leerlingen met een andere thuistaal de manier waarop docenten lesgeven?
 - 1.3. Welk taalbeleid wordt op scholen gevoerd en wat zien de docenten als het ideale beleid?
 - 1.4. Hebben docenten behoefte aan meer informatie/handvatten over het omgaan met meertaligheid en moedertalen?
2. Wat vinden docenten van talensensibilisering en de toepassing van deze onderwijsstrategie?
3. Wat vinden docenten van functioneel veeltalig leren en de toepassing hiervan?

Uit het onderzoek van Berkhof (2016) bleek een samenhang tussen de kennis over moedertaalontwikkeling en attitudes ten aanzien van meertaligheid. Docenten met kennis over het belang van het leren van de T1 stonden positiever tegenover meertaligheid dan docenten die minder blijk van deze kennis gaven. Een dergelijke samenhang wordt in dit onderzoek ook verwacht, daarom is deelvraag 1.1 belangrijk om deelvraag 1 over de attitude van docenten te beantwoorden.

Wat docenten vinden van meertaligen in de klas kan ook worden beïnvloed door hun eigen ervaringen. Mogelijk zijn docenten van mening dat het lastiger is om aan meertalige leerlingen les te geven, bijvoorbeeld omdat meertalige leerlingen in hun ervaring meer aandacht opeisen. Dit zou een negatieve attitude ten aanzien van meertalige leerlingen in de klas kunnen veroorzaken. Met deelvraag 1.2 wordt ook geprobeerd te achterhalen of docenten hun manier van lesgeven aanpassen wanneer er meertalige leerlingen in de klas zitten. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat leraren al vaker aan talensensibilisering doen, of lesstof anders uitleggen dan ze zouden doen als de klas bestond uit enkel Nederlandstalige leerlingen.

Hoewel uit onderzoek van Berkhof (2016) bleek dat basisschooldocenten geen zeer negatieve of zeer positieve houding tegenover meertaligheid hadden, wordt verwacht dat de meerderheid van de participerende docenten in dit onderzoek liever geen thuistalen zal toestaan in de klas of elders op school. Dit zal uit deelvraag 1.3 moeten blijken. In het onderzoek van Berkhof (2016) moesten docenten aangeven in hoeverre ze het eens waren met een aantal stellingen. Een van die stellingen was: "Ik vind dat iedereen in dit land Nederlands en alleen Nederlands moet spreken" (Berkhof, 2016, p. 54). Deze stelling scoorde gemiddeld een 4,5 op een schaal van 1 (helemaal niet mee eens) tot 5 (helemaal mee eens) met een significantie van $p \leq 0.001$. Als dit ook geldt voor de docenten in het huidige onderzoek, wordt verwacht dat docenten idealiter een eentalig beleid zouden voeren op school, omdat ze zouden willen dat iedereen Nederlands spreekt. Deze verwachting wordt ook gebaseerd op de gedachte dat leerlingen zo veel mogelijk input in het Nederlands moeten krijgen en dat andere talen het leren van de Nederlandse taal in de weg zal staan. Dit misverstand werd ook door Blom (2019) aan de kaak gesteld, en werd besproken in paragraaf 2.1.. Om dezelfde reden, maar ook omdat dit ook het geval was in Vlaanderen (Sierens & Van Avermaet, 2015) en in het onderzoek van Van Beuningen en Polišenská (2019), wordt verwacht dat de scholen waarop de docenten werkzaam zijn een eentalig beleid voeren.

Door het eentalige beleid zal functioneel veeltalig leren waarschijnlijk nog niet voorkomen in de onderwijspraktijken van de deelnemende docenten, omdat dit in strijd is met het eentalig beleid van scholen en het eentalig denken van leerkrachten (Van Avermaet, 2015). De term 'functioneel veeltalig leren' leidt voornamelijk naar Belgische sites, daarom wordt verwacht dat de Nederlandse leraren in dit onderzoek mogelijk niet bekend zijn met deze onderwijsstrategie of het kennen onder een andere benaming. Bovendien is eerder al de angst voor klikjesvorming gerapporteerd (Van Beuningen & Polišenská, 2019), naar verwachting zal deze angst ook voorkomen onder basisschoolleerkrachten, wat de docenten ervan zal weerhouden de strategie toe te passen.

Verwacht wordt dat talensensibilisering wel al in bepaalde mate zal voorkomen, voornamelijk in klassen waarin (veel) leerlingen een andere thuistaal of een andere cultuur hebben. Een mogelijke verklaring daarvoor zou kunnen zijn dat het een makkelijk toe te passen strategie is, dat vaak al

spontaan plaatsvindt. Bovendien is een van de doelen van talensensibilisering om een positieve attitude ten aanzien van talen en culturen te creëren (Jonckheere, 2011; Nederlof & Smit, 2018; Sierens & Van Avermaet, 2010, 2014). Een andere verklaring voor de verwachting dat talensensibilisering al wordt toegepast is dat de samenleving en de klassen op de basisschool al steeds meer multicultureel zijn geworden, en docenten hier ongetwijfeld aandacht aan besteden.

Ten slotte wordt verwacht dat er een redelijk grote behoefte is aan meer informatie en handvatten over hoe er op meertaligheid kan worden ingespeeld in het onderwijs. Uit het onderzoek van Van Beuningen en Polišíenská (2019) bleek 45% van de talendocenten hier behoefte aan te hebben. Ook is al benoemd dat dit onderwerp geen verplicht onderdeel is in het curriculum van lerarenopleidingen (Nederlof & Smit, 2018). Hierdoor zal de kennis en behoefte aan meer informatie over meertaligheid tussen de participanten waarschijnlijk uiteenlopen.

4. Methode

Het doel van deze studie is om inzichtelijk te maken wat docenten vinden van meertaligheid in de klas en hoe zij daarmee omgaan. Daarnaast wordt geïnventariseerd wat zij van de aanbevolen onderwijsstrategieën talensensibilisering en functioneel veeltalig leren vinden. In dit hoofdstuk wordt de methode beschreven waarmee de genoemde onderzoeksvragen zullen worden beantwoord.

4.1. Respondenten

Om opvattingen en ideeën van docenten te inventariseren waren uiteraard basisschooldocenten nodig die bereid waren deel te nemen aan dit onderzoek. Deze participanten werden via verschillende kanalen geworven. Ik heb docenten in mijn eigen netwerk gecontacteerd, oproepen verspreid via sociale media, en scholen gemaïld. Uiteindelijk waren er zes basisschooldocenten bereid om mee te werken aan een diepte-interview. De docenten zijn werkzaam in de provincies Zuid-Holland, Utrecht en Noord-Holland. De helft van de docenten heeft al de lerarenopleiding afgerond. De andere helft is daar nog mee bezig, maar staat wel al zelfstandig voor de klas. Onder de participanten waren twee mannen en vier vrouwen, met een leeftijd variërend tussen de 22 en 39 jaar. In Tabel 1 wordt meer informatie over de participanten inzichtelijk gemaakt.

Tabel 1

Beschrijving van participanten op basis van geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, (verwachte) jaar van afstuderen en in welke klas en stad wordt lesgegeven (schooljaar 2019-2020).

	Geslacht	Leeftijd	Tweetalig	Opleidingsniveau en jaar van afstuderen	Werkzaam in ..., te ...
A	Vrouw	22 jaar	Nee	WO, 2020	Groep 6, Alphen aan den Rijn
B	Vrouw	23 jaar	Nee	HBO, 2022*	Groep 1/2, Utrecht
C	Man	22 jaar	Nee	HBO, 2019	Groep 7 en 8, De Bilt
D	Vrouw	24 jaar	Ja	HBO, 2021*	Groep 3, Amsterdam
E	Man	31 jaar	Ja	HBO, 2012	Groep 7 en 8, Gouda
F	Vrouw	39 jaar	Nee	HBO, 2002	Groep 1/2, Gouda

* naar verwachting

In Tabel 1 is ook te zien dat twee van de zes participanten zelf tweetalig zijn. Bij Participant D ging het om de talen Nederlands en Bosnisch. Tot zij op vierjarige leeftijd naar school ging sprak zij alleen Bosnisch, tegenwoordig spreekt zij de taal alleen nog met familie. Participant E is opgegroeid met het Nederlands en het Fries, maar gebruikt het Fries tegenwoordig nog nauwelijks. Dit is relevant omdat uit het onderzoek van Berkhof (2016) er een samenhang bleek te bestaan tussen eigen ervaring met tweedetaalverwerving en attitudes ten aanzien van meertaligheid.

Participanten A, B, C en E gaven aan op een school te werken waar meertaligheid onder de leerlingen niet veel voorkomt. Het grootste deel van hun leerlingen spreekt thuis Nederlands, gemiddeld spreken er twee à drie leerlingen een andere taal thuis. Participant F beschreef de leerlingen op haar school als een “goede afspiegeling van de samenleving”. Een groot deel van haar

leerlingen spreekt thuis Nederlands, maar ze had ook kinderen in de klas die thuis Pools, Marokkaans Arabisch, Dari/Pasjtoe en Papiaments spreken. Voor Participant D is meertaligheid onder de leerlingen meer prevalent. Zij doceert in de Bijlmer waar veel mensen met een immigratieachtergrond wonen. Van twee van haar leerlingen wist zij zeker dat zij thuis Nederlands spreken. Omdat er op de school van Participant D veel leerlingen een andere thuistaal hebben, zijn er twee taalklassen waarin onder andere nieuwkomers kunnen binnenstromen. Na twee jaar in de taalklas stromen de leerlingen door naar het leerjaar waarin ze zouden moeten zitten.

Idealiter waren er meer interviews uitgevoerd om een goed beeld te krijgen van de verschillende opvattingen over meertaligheid, talensensibilisering en functioneel veeltalig leren. Hoewel het aantal participanten het niet mogelijk maakt om generalisaties te maken over de hele populatie basisschooldocenten, is er wel veel variatie tussen de participanten. Dit geeft toch het idee dat er ook variatie in input zal zijn, iets dat sterk gewaardeerd wordt in een onderzoek dat als doel heeft zo veel mogelijk verschillende opvattingen en praktijken te inventariseren. De steekproef bevat heel ervaren docenten en pas beginnende docenten. Een aantal docenten geeft les op een zeer multiculturele school, en andere docenten komen weinig in aanmerking met buitenlandse culturen en talen. Ook zijn de docenten redelijk goed verspreid over de verschillende klassen, van de kleuterklassen tot groep acht, op groep vier en vijf na.

4.2. Het interview

Om de onderzoeksvragen *“Welke opvattingen over meertaligheid vormen de attitude van docenten ten aanzien van meertaligheid? En wat vinden docenten van de wetenschappelijk aanbevolen onderwijsstrategieën talensensibilisering en functioneel veeltalig leren?”* te beantwoorden zijn een aantal diepte-interviews met basisschoolleerkrachten uitgevoerd. Het interview was semigestructureerd. Dit houdt in dat er een aantal vragen op papier stonden die sowieso beantwoord moesten worden. Deze lijst met vragen vormde meer een checklist dan een opgezet verloop van het interview. Om zo veel mogelijk diepgang in de antwoorden van de participanten te krijgen is het belangrijk om het gesprek lopend te houden en door te vragen op de dingen die zij aandragen. Een semigestructureerd interview maakt het mogelijk om tijdelijk af te wijken van de vragen voor aanvullende input van de deelnemers (Alshenqeeti, 2014). Een van de eigenschappen van een semigestructureerd interview is ook dat vragen niet per sé een voor een hoeven worden gesteld, zodat het gesprek een natuurlijk verloop behoudt. De checklist van vragen is zo goed mogelijk samengesteld om alle deelvragen te kunnen beantwoorden. In Tabel 2 staan alle vragen weergegeven, gecategoriseerd per thema. Merk hierbij op dat de vragen niet noodzakelijkerwijs zijn gesteld zoals ze in de tabel zijn uitgeschreven. De vragen dienden als checklist om er zeker van te zijn dat alle thema's tijdens het interview besproken werden. In het onderzoek van Van Beuningen en Polišká (2019)

werden ook de opvattingen en praktijken van docenten onderzocht. Echter, dit onderzoek was kwalitatief en gaf de participanten geen mogelijkheid om zichzelf te verklaren of nuances aan te brengen in hun antwoorden. In dit onderzoek zijn juist de persoonlijke opvattingen en afwegingen van belang die voor iedereen anders zijn, daarom was een enquête voor dit onderzoek niet de geschikte methode. Wel zijn de vragen van de enquête van Van Beuningen en Polišká (2019) een geschikte basis voor de vragen van het huidige onderzoek, en zijn deze als inspiratie voor de checklistvragen gebruikt.

Tabel 2

Vragen voor het semigestructureerde interview gecategoriseerd per thema

Thema	Vragen
Taalbeleid	1. Welk taalbeleid hanteert de school waarop u werkt? 2. Hoe ziet een taalbeleid er idealiter uit?
Thuis talen op school	3. Welke gevolgen heeft het als thuis talen op school worden toegestaan?
Attitude ten aanzien van meertaligheid	4. Moeten ouders zo veel mogelijk Nederlands spreken met hun kinderen? 5. Is moedertaalontwikkeling belangrijk als Nederlands niet de moedertaal is? 6. Staat het leren van een andere taal de Nederlandse taalvaardigheid en/of het algemene schoolsucces in de weg? 7. Heeft het een meerwaarde om meertalig te zijn?
Meertaligen in de klas	8. Beïnvloeden leerlingen met een andere thuistaal uw manier van lesgeven?
Talensensibilisering	9. Is het nodig eentalige leerlingen bewust te maken van andere talen en culturen? 10. Is het nodig tweetaligen het gevoel te geven dat hun eigen taal en cultuur niet onder doen voor het Nederlands?
Functioneel veeltalig leren	11. Zou u leerlingen elkaar iets laten uitleggen in hun moedertaal? 12. Zou u leerlingen op aangewezen momenten met elkaar laten discussiëren in hun moedertaal?
Reflectie op kennis over meertaligheid	13. Is het thema meertaligheid aan bod gekomen tijdens de lerarenopleiding? Zo ja, was het voldoende?

Door de coronapandemie was het niet mogelijk om de participanten persoonlijk te ontmoeten. Daarom vonden de interviews aan de telefoon of via Microsoft Skype plaats. Van alle interviews is een audio-opname gemaakt, zodat deze later opnieuw konden worden beluisterd en er aantekening bij konden worden gemaakt. De opnames zijn met toestemming van de participanten gemaakt. Transcripten van de interviews zijn geanonimiseerd in de bijlagen te vinden. De gesprekken zijn niet volledig uitgewerkt, maar vraag en antwoord staan wel uitgeschreven. Persoonlijke vragen zijn uit de transcripten verwijderd ten behoeve van de anonimiteit van de participanten.

5. Resultaten

5.1. Attitude ten aanzien van meertaligheid en meertalige leerlingen in de klas

Om te onderzoeken hoe docenten aankijken tegen meertaligheid is onder andere aan de docenten gevraagd of ze vinden dat tweetaligheid een meerwaarde heeft ten opzichte van eentaligheid. Alle docenten waren het erover eens dat dit zeker een meerwaarde heeft voor de culturele ontwikkeling en de identiteitsvorming van de leerlingen. Dit heeft alles te maken met het feit dat kinderen daarmee leren waar hun roots liggen, en een connectie met de taal en cultuur helpt ook bij de connectie met familie. Ze zouden bijvoorbeeld niet willen dat een kind niet meer met zijn of haar oma kan communiceren omdat de thuistaal niet wordt verworven. Twee leraren herinneren zich van hun opleiding nog dat meertaligheid ook een cognitief voordeel heeft, op welke manier dat zich zou uiten kunnen ze niet precies zeggen. Een andere docent ziet meertaligheid ook als voordeel bij een toekomstige carrière. Door globalisering kom je ook in het bedrijfsleven steeds meer in aanmerking met andere talen en culturen, stelt de docent. Ook gaven twee leraren aan dat het voor tweetaligen makkelijker is om nog een vreemde taal erbij te leren.

Zien docenten dan ook het belang van moedertaalontwikkeling voor de ontwikkeling van de Nederlandse taalvaardigheid? Participant F gaf aan moedertaalontwikkeling wel belangrijk te vinden voor het Nederlands, ze zei daarover het volgende: “je kan pas een extra taal leren als je je eigen taal goed beheerst, anders kan je niet de betekenissen ergens aan een kapstok hangen. Je leert een tweede taal makkelijker als de eerste taal goed is”. Dit komt overeen met de besproken theorie in paragraaf 2.2., waarin werd besproken dat de T2 gemakkelijker wordt geleerd wanneer de T1 goed ontwikkeld is (Leufkens, 2018; Leufkens et al., 2018; Van Beuningen & Polišká, 2019). Participanten B en D vinden het ontwikkelen van de moedertaal minder belangrijk. Volgens hen is het Nederlands het belangrijkste, omdat dit de taal is die op school en in de samenleving gebruikt wordt. Zonder goede vaardigheid in het Nederlands lopen leerlingen ook het risico achter te gaan lopen bij andere vakken. Als dat dreigt te gebeuren zouden ze ouders adviseren ook Nederlands met hun kinderen te spreken. Andere participanten gaven vooral aan dat moedertaalontwikkeling belangrijk is voor identiteitsvorming en culturele ontwikkeling, zoals ook Cummings (2001) en Hajer en Spee (2017) benadrukten.

Welke taal zouden ouders met hun kinderen moeten spreken? De antwoorden op deze vraag zijn niet altijd even duidelijk. Participanten A, C, E en F zijn van mening dat ouders het best in hun thuistaal kunnen communiceren met hun kinderen. Maar, als uiteindelijk blijkt dat het voor te veel verwarring bij de leerling zorgt, moet er gekozen worden voor één taal. Participant B keurt het spreken in de thuistaal niet af, maar zei het ook belangrijk te vinden dat er ook binnenshuis Nederlands wordt gesproken. Volgens haar is het belangrijk dat de leerlingen ook de noodzaak van het leren van het

Nederlands inzien. Door de taal niet alleen op school te gebruiken, maar ook thuis, wordt de noodzaak om Nederlands te leren groter. Participant D zei dat kinderen die alleen op school Nederlands spreken, eigenlijk extra begeleiding nodig hebben. Volgens haar kunnen ouders daar invulling aan geven door zelf Nederlands te spreken met hun kinderen.

In principe vindt de meerderheid van de docenten dus dat de leerlingen thuis hun thuistaal kunnen spreken, totdat het een probleem gaat vormen voor de Nederlandse taalvaardigheid. Maar staat het leren van een andere taal dan altijd de Nederlandse taalvaardigheid, en daarmee het algemene schoolsucces, in de weg? Geen van de docenten is van mening dat meertaligheid altijd leidt tot een achterstand in het Nederlands. Alle zes de docenten gaven aan dat tweetaligen hetzelfde niveau in Nederlandse taalvaardigheid kunnen behalen als eentalige kinderen, maar het is geen gegeven. Het komt ook voor dat leerlingen wel achter gaan lopen, en dat is waar leraren voor op de hoede moeten zijn. Dit om te voorkomen dat een achterstand in het Nederlands ook een achterstand in andere schoolvakken veroorzaakt. Twee docenten gaven aan dat er meer factoren meebepalen of de taalverwerving op moedertaalniveau zal komen, zoals intelligentie en taalgierigheid. Volgens Blom (2017) hebben ze daar in principe gelijk in, al noemde zij niet de factoren intelligentie en taalgierigheid. Zij stelde dat enkel meertaligheid niet voor een achterstand zorgt, maar dat dat veroorzaakt wordt door andere factoren, zoals input in beide talen en SES.

Tot slot voor dit thema werd de docenten gevraagd of zij hun manier van lesgeven moeten aanpassen als er meertaligen in de klas zijn. Participant C gaf aan dat dat in zijn ervaring nooit zo is geweest, maar de helft van de docenten zei dat tweetaligen wel extra aandacht vereisen in de klas. En dat is niet per definitie negatief. Participant A zei daarover dat je als docent je uitleg moet aanpassen aan je leerlingen. Maar, dat is ook het geval als er geen tweetaligen in de klas zitten: “Er is altijd een gemiddeld niveau, en er zijn altijd kinderen die daar boven of onder zitten. Daar moet je altijd rekening mee houden”. In het geval van meertaligen is het soms nodig de instructie anders te brengen. Participant A gaf aan eerder de som “drie plus drie” te vragen in een rekenles dan een verhaaltjessom, taalontwikkeling is erg belangrijk, maar uiteindelijk moeten ze ook vakinhoudelijke kennis leren. Participant E zei dat instructie vaak ook visueler wordt wanneer er anderstaligen in de klas zitten, maar voor sommige leerlingen is dat ook niet nodig. Participant F vertelde dat ze het heel erg leuk vindt om leerlingen met een andere thuistaal in de klas te hebben, zij ziet dit als een leuke uitdaging. Participant B gaf aan het soms wel moeilijk te vinden anderstaligen in de klas te hebben. Aan de ene kant wil zij ervoor zorgen dat iedereen haar altijd goed begrijpt. Aan de andere kant wil ze ook niet dat ze met een versimpelde uitleg de aandacht en concentratie van de andere leerlingen verliest. Zulke situaties zijn volgens haar soms moeilijk te coördineren. Ze zei daarover het volgende: “Soms ben ik geneigd om de uitleg voor hem dan heel kort te maken, omdat het snel en functioneel moet, terwijl ik denk dat het juist voor hem ook goed is om volledige zinnen te horen”. Participant D geeft les op een heel

multiculturele school in de Bijlmer, het gros van haar leerlingen spreekt thuis een andere taal. Ze gaf aan het een pittige klas te vinden, maar dat dat niet alleen komt doordat de leerlingen thuis een andere taal spreken: “De Bijlmer is best een harde wereld. Twee derde van de klas heeft geen veilige thuissituatie. Dus dan heb je een heel bijzondere klas met sowieso meer uitdagingen”.

Kortom, docenten zien over het algemeen geen probleem in meertaligheid tot het de Nederlandse taalvaardigheid in de weg gaat staan. Want, in een Nederlandse samenleving geldt prioriteit voor het ontwikkelen van de Nederlandse taal. Daarnaast ziet een groot deel van de docenten niet in waarom het ontwikkelen van de moedertaal van belang is voor de taalontwikkeling in het Nederlands, maar vinden ze moedertaalontwikkeling wel belangrijk voor identiteitsvorming, culturele ontwikkeling en carrièreperspectief. De docenten in dit onderzoek geven aan allemaal heel verschillende ervaringen te hebben met meertalige leerlingen in de klas. De helft geeft aan dat dit extra aandacht van hen als leerkracht vereist, maar dat dit niet als een last wordt gezien.

5.2. Taalbeleid

Vijf van de zes participanten geeft aan dat er bij de school waarop ze werkzaam zijn geen taalbeleid op papier staat. Participant D gaf aan niet zeker te weten of er iets op papier stond. Toch gaven alle docenten aan dat er in principe Nederlands wordt gesproken op school.

Ook werd de participanten gevraagd hoe een taalbeleid er idealiter uit zou moeten zien. De helft van de docenten vond dat alleen het Nederlands zou moeten worden toegestaan, zowel in de klas als op het schoolplein. Mocht een leerling ooit iets in een andere taal zeggen, zouden ze dit nooit straffen. Maar ze zouden de leerling er wel op aanspreken en het spreken van het Nederlands aanmoedigen. Een van de docenten zei het niet netjes te vinden als leerlingen een andere taal dan het Nederlands spreken. Op haar school gaat het veel om samenwerken; iedereen moet elkaar dus kunnen begrijpen, en dat is het meest waarschijnlijk als er in het Nederlands wordt gecommuniceerd. Ook zei zij dat het juist voor kinderen die thuis geen Nederlands spreken het van belang is dat ze dat op school wel doen. De andere docent die voor het eentalige beleid is zei ook dat het spreken van een andere taal op school negatieve gevolgen kan hebben voor de Nederlandse taalontwikkeling. Daarnaast verwacht zij ook dat het toestaan van andere talen op school kan zorgen voor kliekjesvorming, vooral in de hogere klassen.

De andere participanten zien meer mogelijkheden voor het gebruik van thuistalen op school. Participant C zou idealiter duidelijke regels en afspraken met de leerlingen maken over wanneer het gebruik van een andere taal wel of niet is toegestaan. Ook deze docent dacht kort na over mogelijke kliekjesvorming, maar zegt uiteindelijk dat dit ook gebeurt als iedereen Nederlands spreekt. Een voordeel, volgens deze participant, is dat het leerlingen een gevoel van veiligheid geeft als zij zich kunnen uiten in hun moedertaal. Een onveilig gevoel in de klas heeft volgens hem bijna altijd invloed

op prestaties en/of gedrag: “iedereen moet zich veilig voelen, anders zorgt dat voor andere problemen”. Ook kan hij het zich goed voorstellen dat het spreken van een tweede taal erg intensief kan zijn, en dat leerlingen met een andere thuistaal soms de behoefte hebben om te “relaxen in je eigen taal”.

Participant A haalde voor haar ideale taalbeleid inspiratie uit een buitenlandse stage. Tijdens de lerarenopleiding is zij naar Curaçao geweest om te zien hoe het onderwijs daar is georganiseerd. Zij merkte op dat het Nederlands de schooltaal is in Curaçao, maar dat de meeste leerlingen thuis Papiaments spreken. Op school zijn er daarom duidelijke regels: in de klas wordt er Nederlands gesproken, en op het schoolplein mag er Papiaments worden gesproken. Dit taalbeleid zou zij idealiter ook op haar school invoeren. Op het schoolplein zou deze docent de kinderen vrij laten om in een andere taal te spreken als dat voor hen makkelijker is. In het klaslokaal zou ze alleen het Nederlands toestaan. Ze legde uit dat je als docent wel de overhand moet kunnen houden in de klas, en je moet weten waar je leerlingen het over hebben. Dat kan alleen als de leerlingen Nederlands spreken. Dit is dan ook de plek waar je als docent kan merken wanneer leerlingen buiten de boot vallen, zodat je klikjesvorming kan inperken.

Ten slotte zou Participant E een taalbeleid geheel afstemmen op de leerlingen in zijn klas. Voor zijn huidige klas zou hij alle talen toestaan, hij heeft dan ook niet veel leerlingen in de klas die meertalig zijn. De docent zei dat leerlingen het heel leuk vinden om van elkaar te leren, en dat hij dat altijd aanmoedigt. Dat de docent zelf niet altijd alles zal kunnen verstaan als de leerlingen een andere taal spreken is wel een nadeel, maar daarin is vertrouwen in de leerlingen nodig. Ook geeft deze docent aan niet bang te zijn voor klikjesvorming als hij andere talen zou toestaan. Dat heeft voornamelijk te maken met het feit dat er op zijn school niet veel leerlingen zijn die een andere thuistaal hebben, en de kans dat meerdere leerlingen dezelfde thuistaal hebben is daarbij dus ook nihil. Hij verwacht dat de kans op klikjesvorming door het toestaan van andere talen groter wordt naarmate het aantal anderstaligen op school ook groter wordt.

Het antwoord op de deelvraag “Welk taalbeleid wordt op scholen gevoerd en wat zien de docenten als het ideale beleid?” is tweeledig. Alle docenten die meededen aan dit onderzoek gaven aan dat er geen taalbeleid in werking is op de school waar zij werkzaam zijn, maar dat Nederlands de norm is. Daarnaast bestaat er verdeeldheid over hoe het ideale taalbeleid eruit moet zien: de helft is voor een eentalig beleid, en de andere helft van de docenten geeft ieder een andere invulling van een meertalig schoolbeleid.

5.3. Talensensibilisering

Alle docenten geven aan dat er tegenwoordig veel aandacht is voor de multiculturele samenleving en hoe we daarin met elkaar om zouden moeten gaan. Leerlingen met een migratieachtergrond krijgen

regelmatig een moment om iets te vertellen over hun eigen taal en cultuur. En ook docenten hebben het er geregeld over, bijvoorbeeld in themaweken. Participant F gaf aan recentelijk nog een Italiaanse themaweek te hebben gehad. In deze week ging het niet slechts over taal en het was niet het doel om de leerlingen Italiaans te leren, maar de leerlingen zullen ongetwijfeld wel iets over taal in het algemeen hebben geleerd.

Ook zonder er een heel thema aan toe te wijden passen de leerkrachten al talensensibilisering toe. Participant E gaf aan wel eens tot tien te tellen in een andere taal, of een begroeting in een andere taal te doen. En Participant C zei wel eens complimentjes als “goed gedaan” te geven in een vreemde taal.

Geen van de docenten gaf aan bekend te zijn met de term *talensensibilisering*. Toch blijken alle docenten het in meer of mindere mate al wel toe te passen. Maar niet alle docenten vinden het even eenvoudig om toe te passen. Een van de docenten gaf aan in een tweestrijd te zitten over dit onderwerp. Ze vindt het belangrijk leerlingen bewust te maken van de vele verschillende talen en culturen, maar zij wil de eentaligen geen slecht gevoel geven voor het feit dat zij geen tweede taal leren. Aan de andere kant wil ze de tweetaligen ook niet het gevoel geven dat hun moedertaal er niet toe doet. Om die reden gaat het bij haar in de klas vaker over cultuurverschillen en hoe je met respect met elkaar kan omgaan dan over taalverschillen.

Ook bij de andere docenten lijkt het vaker over bewustwording van cultuurverschillen en respect te gaan dan over bewustwording van taal. Participant D vertelde bijvoorbeeld dat er op haar school veel aandacht wordt besteed aan verschillende feestdagen. Kerst, het Suikerfeest en Keti Koti werden op die school uitvoerig gevierd.

Hoewel het onder de docenten niet onder de term *talensensibilisering* bekend staat, is er over het algemeen een positieve attitude ten aanzien van deze onderwijsstrategie. Het wordt in de meeste gevallen zelfs al toegepast, docenten geven aan daar regelmatig een geschikt moment voor te vinden. Hierbij valt op te merken dat talensensibilisering volgens docenten samen gaat met thema's als de multiculturele samenleving, normen en waarden, en respect. Slechts een van de docenten maakt zich zorgen over de mogelijkheid dat te veel bewustwording creëren kan leiden tot een minderwaardigheidsgevoel bij leerlingen die enkel het Nederlands spreken.

5.4. Functioneel veeltalig leren

De term en onderwijsstrategie functioneel veeltalig leren waren slechts bij een van de docenten bekend. Deze docent, Participant C, was tijdens de lerarenopleiding een periode in België geweest en heeft daar functioneel veeltalig leren in werking gezien. Hij zag dat leerlingen die zich nog niet perfect konden uiten in het Nederlands zich op hun gemak voelde bij het feit dat ze ook een andere taal konden gebruiken. Hij vertelde dat het gebruiken van de thuistaal de leerlingen helpt de stof beter en sneller

te begrijpen. Als hij een klas had gehad waarin meerdere leerlingen dezelfde thuistaal spreken had hij functioneel veeltalig leren toegepast. Echter, in zijn klas zijn er slechts enkele leerlingen die thuis geen Nederlands spreken, en geen van deze leerlingen heeft dezelfde thuistaal.

Dit gold ook voor de andere docenten. Zij gaven allemaal aan dat de strategie niet zou werken in hun klas omdat ze daar niet genoeg anderstalige leerlingen voor hebben. Bovendien lieten de docenten weten dat ze functioneel veeltalig leren wel een keer zouden willen uitproberen, als ze wel een geschikte klas zouden hebben, maar dat ze het niet zagen zitten om dit regelmatig toe te passen in de klas.

Een docent gaf aan dat, als zij een klas had met veel anderstalige leerlingen, de keuze om wel of niet functioneel veeltalig leren toe te passen ook afhankelijk is van de Nederlandse spraakvaardigheid van de anderstalige leerlingen. Participant E beredeneerde dat functioneel veeltalig leren waarschijnlijk erg geschikt zou zijn voor anderstalige leerlingen in groep 3 die zich nog niet goed kunnen uiten in het Nederlands. Volgens deze docent kunnen leerlingen met een andere thuistaal in hogere groepen zich al vaak goed uiten in het Nederlands. En omdat het Nederlands de schooltaal is, is er dan geen reden meer om terug te grijpen op een thuistaal.

Participant D zei juist deze strategie niet geschikt te vinden voor groep 3, maar dat ze dit wel zou willen uitproberen bij hogere groepen. Deze docent gaf aan functioneel veeltalig leren een interessant idee te vinden. Maar uiteindelijk zet zij het gebruik van het Nederlands voorop. Ze beredeneert dat al het schoolwerk in het Nederlands moet, en dat de leerlingen dan ook maar veel moeten oefenen met het spreken van het Nederlands. Daarnaast benoemde de docent dat deze strategie juist kan zorgen voor klikjesvorming, omdat alle leerlingen met dezelfde taal bij elkaar moeten zitten in de klas. Ze zei dat het leerlingen juist motiveert om Nederlands te spreken als ze bij andere leerlingen in de buurt zitten die hun thuistaal niet kunnen verstaan.

Toch denken alle docenten dat een discussie in de moedertaal er aan bij kan dragen dat leerlingen de lesstof sneller en beter zullen begrijpen. Een eventuele taalbarrière staat dan het denkproces niet in de weg, en leerlingen kunnen zich focussen op de opdracht. Tegelijkertijd benadrukken drie van de zes docenten het belang van het Nederlands. Alle schoolwerken moeten uiteindelijk in het Nederlands, docenten hebben liever dat ook in de klas alles in het Nederlands gaat. Bovendien kun je als docent niet alle leerlingen in hun moedertaal helpen bij het denkproces, dat levert dan ook praktische problemen op.

Samenvattend kan gesteld worden dat docenten het idee achter functioneel veeltalig leren wel interessant vinden. Echter, het is voor hen niet mogelijk om de strategie toe te passen door de samenstelling van hun klassen. Hoewel de docenten inzien dat het een leerling kan helpen als hij of zij een opdracht in zijn of haar eigen taal kan uitwerken, geven vier van de vijf docenten aan dat zij willen

dat de leerlingen in hun klas Nederlands spreken. Dit met voornaamste reden dat uiteindelijk al het schoolwerk in het Nederlands plaatsvindt.

5.5. Kennis

De helft van de docenten zei tijdens de lerarenopleiding onderwijs over meertaligheid te hebben gehad. Twee van hen zijn in de afgelopen twee jaar afgestudeerd, zij zeiden allebei tevreden te zijn met wat ze daar hebben meegekregen. Beiden hebben geen behoefte aan meer informatie over dit onderwerp. De andere docent die wel over meertaligheid heeft geleerd op de lerarenopleiding gaf aan dat er sindsdien (2002) veel in de theorie over meertaligheid is veranderd. Toch heeft zij geen behoefte aan meer informatie over het onderwerp, ze zei voldoende kennis te hebben opgedaan in de afgelopen jaren.

Twee van de docenten die meededen aan dit onderzoek hebben de lerarenopleiding nog niet geheel afgerond. Een van hen gaf aan dat meertaligheid nog geen onderwerp was geweest, en dat ze dat voor haar huidige werkplek niet nodig acht. Maar zij gaf aan hier wel over te willen leren, omdat ze interesse heeft om in het nieuwkomersonderwijs te werken. Ook de andere docent gaf aan interesse te hebben in het onderwerp, omdat ze veel met meertaligheid te maken heeft. Echter, ze weet niet of het thema nog aan bod zal komen in de lerarenopleiding.

Ten slotte zei een van de docenten dat meertaligheid geen thema was geweest op de lerarenopleiding, en dat hij dat tevens ook niet gemist heeft. Echter, het aantal meertalige leerlingen bij deze docent in de klas is altijd beperkt geweest. Hij kan zich wel voorstellen dat het tegenwoordig een belangrijk thema is, met name in de randstad waar relatief veel leerlingen opgroeien met een andere thuistaal.

Alle afgestudeerde docenten gaven aan voldoende kennis te bezitten over meertaligheid, ook de docent voor wie meertaligheid niet aan bod is gekomen in de lerarenopleiding. Dit heeft mogelijk ook te maken met het feit dat deze docenten niet heel veel meertalige leerlingen in hun klas hebben. De docenten in opleiding willen wel graag meer leren over meertaligheid. Een van deze docenten is werkzaam in de Bijlmer, en heeft meer met meertalige leerlingen dan met eentalige leerlingen te maken. De andere docent ambieert om op een nieuwkomersschool te werken. De behoefte aan meer kennis zal mogelijk ook te maken hebben met de (toekomstige) werkomgeving van deze docenten.

6. Discussie

6.1. Oude en nieuwe inzichten

Hoewel dit onderzoek niet op kwantitatieve metingen is gebaseerd, valt over het algemeen te zeggen dat docenten relatief positief tegenover meertaligheid staan. Een tweede taal is volgens de docenten een hele mooie bijzaak, en sommigen zien zelfs in dat meertaligheid tot cognitieve of culturele voordelen kan leiden. Echter, die positieve houding is in mindere mate aanwezig als het gaat om meertaligheid tot uiting brengen in het klaslokaal. Eenzelfde resultaat vond Berkhof (2016) in haar onderzoek naar de attitude van Utrechtse basisschooldocenten ten aanzien van meertaligheid. Zij sprak van een positieve doelattitude, dat wijst op een positieve houding tegenover meertaligheid als concept. Daarnaast sprak Berkhof over een negatieve gedragsattitude: “Hieruit kon opgemaakt worden dat de docenten een negatieve attitude hadden ten aanzien van een eventuele eigen rol in het ondersteunen van het leren van de thuistaal van de meertalige leerlingen” (Berkhof, 2016, p. 38). Docenten in het huidige onderzoek gaven aan dat het niet mogelijk is om naast het Nederlands ook een moedertaal te onderwijzen. Zij stellen dat van docenten niet verwacht kan worden dat zij genoeg kennis hebben van andere talen om daarin te kunnen onderwijzen. Bovendien vinden zij het hun taak om de leerlingen het Nederlands goed aan te leren zodat ze uiteindelijk kunnen meedraaien in de Nederlandse samenleving. Dat sommige leerlingen daarnaast ook een andere taal leren wordt veelal gezien als een leuke bijzaak, mits het geen hinder vormt voor de Nederlandse taalontwikkeling.

Niet alleen zien docenten geen rol voor zichzelf in de ondersteuning van moedertaalontwikkeling, liever worden deze talen ook niet gesproken in de klas. Slechts een van de docenten gaf aan functioneel veeltalig leren te willen toepassen, indien hij een geschikte klas daarvoor zou hebben. In de analyse van de interviews bleken docenten soms ook tegenstrijdige antwoorden gaven. Zo zei Participant E dat het ideale taalbeleid alle talen toestaat op het schoolplein en in de klas. Echter, de vraag of hij functioneel veeltalig leren ook zou toepassen beantwoordde hij negatief, met als reden dat de focus op het Nederlands gericht zou moeten zijn. Uit het onderzoek van Van Beuningen en Polišenská (2019) bleek ook dat een groot deel van de talendocenten vond dat de moedertalen van leerlingen niet op school thuishoren. De mogelijke verklaring die de die de auteurs daarvoor hadden was dat docenten zich mogelijk zorgen maakten over de ontwikkeling van de Nederlandse taalvaardigheid. Het huidige onderzoek heeft bevestigd dat dit ook werkelijk een van de zorgen van de docenten is.

Een ander resultaat uit het onderzoek van Van Beuningen en Polišenská (2019) was dat 80% van de talendocenten het idee achter functioneel veeltalig leren zinvol vonden. Ook de basisschooldocenten uit het huidige onderzoek waren van mening dat leerlingen lesstof sneller en beter kunnen begrijpen als zij hun volledige talige kapitaal inzetten om leerstof te verwerken. Waarom

de docenten dan toch relatief negatief tegenover functioneel veeltalig leren als onderwijsstrategie stonden blijft over te speculeren. Angst voor kliekjesvorming, zoals Van Beuningen en Polišká (2019) ook beschreven, was er wel, maar de basisschooldocenten beredeneerde ook dat kliekjesvorming altijd op de loer staat. En hoewel alle docenten het erover eens waren dat meertaligheid niet per definitie leidt tot een achterstand in de Nederlandse taalvaardigheid, maakte de meeste docenten het besluit functioneel veeltalig leren niet toe te passen omwille van de ontwikkeling van de Nederlandse taalvaardigheid. Sommige docenten gaven ook aan bang te zijn de controle over de klas te verliezen als ze zelf niet altijd kunnen verstaan wat er door de leerlingen wordt gezegd. Een andere mogelijke verklaring voor de negatieve gedragsattitude ten aanzien van functioneel veeltalig leren is het feit dat de docenten met deze negatieve houding tijdens de interviews voor het eerst hoorde van deze strategie. Ik kan me voorstellen dat het lastig is om direct een mening te vormen over een nieuw concept. Sommige dingen hebben tijd nodig om te bezinken. Zeker als het gaat om een methode die indruist tegen de norm van het Nederlands spreken, is het begrijpelijk dat de docenten terughoudend kunnen zijn over deze strategie.

Resultaten van het huidige onderzoek waren niet altijd in staat resultaten van andere onderzoeken te ondersteunen. Uit het onderzoek van Berkhof (2016) bleek bijvoorbeeld dat docenten het belangrijk vonden dat leerlingen kunnen lezen in zowel het Nederlands als de thuistaal. De participanten in het huidige gaven niet per sé aan het belangrijk te vinden dat leerlingen kunnen lezen in de thuistaal, en dat gevoel kreeg de interviewer ook niet. Sommigen stelden wel dat het zou kunnen bijdragen aan een algemene taalvaardigheid om te kunnen lezen in twee talen, maar alle docenten waren het erover eens dat het vooral belangrijk is dat de leerlingen in het Nederlands kunnen lezen.

6.2. Onderzoek

In deze paragraaf zullen de tekortkomingen van dit onderzoek besproken worden. Te beginnen met het aantal participanten. In het hoofdstuk over de methode is het ook benoemd: met de input van slechts zes participanten is er niet veel informatie om een conclusie over te trekken. Om iets te kunnen zeggen over 'de opvattingen van basisschooldocenten' moeten meer dan zes stemmen worden gehoord. Zes docenten kunnen onmogelijk een goede afspiegeling weergeven van de gehele populatie basisschooldocenten. Om een voorbeeld te geven was slechts één van de docenten afgestudeerd van de academische pabo, en volgden de andere docenten een lerarenopleiding in het hoger beroepsonderwijs. In werkelijkheid zal de verhouding wetenschappelijke diploma's tot hbo-diploma's waarschijnlijk heel anders liggen. Bovendien kan de ene docent die van de academische pabo is afgestudeerd, niet spreken voor alle basisschooldocenten met dezelfde diploma. De gegevens die met dit onderzoek zijn geïnventariseerd, zijn daarmee ook niet in staat een compleet overzicht van opvattingen van basisschooldocenten weer te geven. Een ander gevolg van het kleine aantal

participanten is dat niet kan worden vastgesteld of bijvoorbeeld het opleidingsniveau van de docenten samenhangt met een bepaalde kijk op meertaligheid. Bij een groot aantal participanten had bijvoorbeeld ook gekeken kunnen worden of het aantal jaren werkervaring als docent samenhangt met een attitude ten aanzien van talensensibilisering of functioneel veeltalig leren. Wat dat betreft vallen er dus maar weinig conclusies te trekken uit de gegevens van dit onderzoek.

Ook valt te bediscussiëren of de gekozen methode geschikt was voor dit onderzoek. Het afnemen van de interviews bleek erg lastig. Het idee van semigestructureerde interviews leek in eerste instantie heel eenvoudig en een goede manier om diepgang te creëren in de antwoorden van de participanten. Echter, het bleek echt heel moeilijk om door te vragen op informatie die de participant gaf. Ook was het lastig om het gesprek gaande te houden en tegelijkertijd ervoor te zorgen dat alle vragen wel beantwoord werden. Dit bleek ook niet altijd succesvol te gaan en is er weleens een vraag onbeantwoord gebleven door een van de participanten. Het gebrek aan ervaring met interviews was achteraf gezien een goede reden geweest om voor een gestructureerd interview te gaan in plaats van een semigestructureerd interview. In een gestructureerd interview staan de vragen vast en is het mogelijk een vaste volgorde aan te houden, dit had kunnen voorkomen dat vragen niet aan bod zouden komen tijdens de interviews.

7. Conclusie

Aan de hand van semigestructureerde interviews werd in dit onderzoek geprobeerd inzichtelijk te maken welke opvattingen docenten drijven in hun attitude ten aanzien van meertaligheid. Daarnaast werd geïnterviewd hoe docenten aankijken tegen wetenschappelijk aanbevolen onderwijsstrategieën. De onderzoeksvragen luiden als volgt:

(a) Welke opvattingen over meertaligheid vormen de attitude van docenten ten aanzien van meertaligheid, en (b) wat vinden docenten van de wetenschappelijk aanbevolen onderwijsstrategieën talensensibilisering en functioneel veeltalig leren?

Samengevat kan gesteld worden dat docenten over het algemeen een neutrale tot positieve attitude hebben ten aanzien van meertaligheid. Sommige docenten leken het prima te vinden dat hun leerlingen een andere thuistaal leerde, zolang dat maar niet in de weg stond van de ontwikkeling van taalvaardigheid in het Nederlands. Andere docenten hadden een meer positieve houding, en zagen in meertaligheid een meerwaarde op cognitief of cultureel niveau.

In de praktijk is Nederlands altijd de voertaal, maar alle docenten vinden regelmatig een moment waarin zij het bestaan van andere talen aanhalen en hun leerlingen bewust maken van de vele verschillende talen. Talensensibilisering wordt dus toegepast. Toch zijn talen niet altijd welkom bij alle docenten. De helft van de docenten gaf aan dat zijn of haar ideale taalbeleid voorschrijft dat alleen in het Nederlands gesproken mag worden. Maar ook niet alle docenten die voor een meertalig beleid zijn, zijn even standvastig. De docent die in een ideaal beleid alle talen welkom heet, is geen voorstander van functioneel veeltalig leren, omdat je “je [op school] vooral wil richten op het Nederlands”.

Zoals eerder vermeld wordt talensensibilisering al door alle docenten in dit onderzoek toegepast. Over het algemeen vinden docenten het belangrijk tweetaligen een podium te geven, zodat zij anderen kunnen vertellen over hun taal en cultuur. Ook wordt talensensibilisering belangrijk gevonden voor de leerlingen die enkel met het Nederlands opgroeien. Voor hen is het een goede manier om bewustwording te creëren van de verscheidenheid aan talen in de wereld.

Over functioneel veeltalig leren waren de docenten meer terughoudend, ondanks dat de eerste reacties wel positief waren. Ze zouden het graag een keer in werking willen zien, maar geloven niet dat dit een goede onderwijsstrategie is om dagelijks toe te passen. Een van de argumenten daarvoor was de angst voor cliëjesvorming als leerlingen met dezelfde thuistaal continu bij elkaar zitten. Daarbij zijn docenten ook bang controle te verliezen als ze de leerlingen toestaan een andere taal te spreken die de docent zelf niet kan verstaan. Wat ook als argument tegen deze strategie werd gebruikt was dat de focus op school op het Nederlands gericht moet zijn, en niet op andere talen. De

ene docent die wel al bekend was met functioneel veeltalig leren, en dit ook in werking heeft gezien, was wel positief. Hij zou dit zeker toepassen als hij daarvoor een geschikte klas zou hebben.

7.1. Nieuw opgeroepen onderzoeksvragen

Uit onderzoek van Smit (2014) blijkt dat betekenisvolle interactie de basis vormt bij veel schoolvakken. Verhaaltjessommen komen bij reken-wiskunde regelmatig voor, maar dit is voor leerlingen die de Nederlandse taal nog niet goed beheersen moeilijk bij te houden. Het is daarom van belang dat ook docenten van inhoudsvakken aandacht besteden aan het ontwikkelen van vakspecifieke taal. Voordat vakspecifieke taal aangeleerd kan worden, is er een goede beheersing van dagelijkse taalvaardigheid nodig. In een van de interviews van dit onderzoek kwam naar voren dat een docent een taalzwakke leerling eerder de som 'drie plus drie' zou voorleggen dan een verhaaltjessom. De reden hiervoor is dat de docent ook wil dat de leerling de vakinhoudelijke kennis aanleert, en niet enkel bezig is met de taligheid van de opdracht. Hier blijkt dus een discrepantie tussen wetenschappelijk advies en praktijk. Voor een nieuw onderzoek is het wellicht interessant om te zoeken naar oplossingen voor dit probleem.

Literatuur

- Agirdag, O. (2014a). Onderwijsongelijkheid tussen anderstalige en Nederlandstalige leerlingen en de effectiviteit van eentalig versus meertalig onderwijs (pp. 173-192). In B. Benyaich (Ed.), *Klokslag twaalf: tijd voor een ander migratie- en integratiebeleid*. Itinera Institute.
<https://doi.org/10.13140/2.1.1955.7442>
- Agirdag, O. (2014b). The long-term effects of bilingualism on children of immigration: student bilingualism and future earnings. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 17(4), 449-464. <https://doi.org/10.1080/13670050.2013.816264>
- Alshenqeeti, H. (2014). Interviewing as a Data Collection Method: A Critical Review. *English Linguistics Research*, 3(1), 39-45. <http://dx.doi.org/10.5430/elr.v3n1p39>
- Van Avermaet, P. (2015). Waarom zijn we bang voor meertaligheid? *Levende Talen Magazine*, 7, 6-10. <http://www.lt-tijdschriften.nl/ojs/index.php/lrm/article/view/1523>
- Baker, C. (1996). *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism*. Multilingual Matters.
- Berkhof, L. (2016). *Meertaligheid in het onderwijs: attitudes van docenten ten aanzien van minderheidstalen* (Masterscriptie). Universiteit Utrecht.
- Van Beuningen, C., & Polišenská, P. (2019). Meertaligheid in het voortgezet onderwijs; Een inventarisatiestudie naar opvattingen en praktijken van talendocenten. *Levende Talen Tijdschrift*, 20(4), 25-37. <http://www.lt-tijdschriften.nl/ojs/index.php/lrm/article/view/2032>
- Bialystok, E. (2008). Bilingual education for young children: review of the effects and consequences. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 21(6), 666-679.
<https://doi.org/10.1080/13670050.2016.1203859>
- Bialystok, E., & Barac, R. (2012). Emerging bilingualism: Dissociating advantages for metalinguistic awareness and executive control. *Cognition*, 122, 67-73.
<https://doi.org/10.1016/j.cognition.2011.08.003>
- Blom, E. (2019). *Wat iedereen moet weten over de taalontwikkeling van kinderen in een diverse samenleving* (Oratie). Utrecht University, Utrecht. Geraadpleegd op 23 oktober 2019, van https://www.uu.nl/sites/default/files/oratietekst_elma_blom.pdf
- Blom, E., Boerma, T., Bosma, E., Cornips, L., & Everaert, E. (2017). Cognitive Advantages of Bilingual Children in Different Sociolinguistic Contexts. *Frontiers in Psychology* 8:552.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00552>
- CBS. (2020, 3 januari). Bevolking groeit naar ruim 17,4 miljoen inwoners. Geraadpleegd op 30 maart 2020, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/01/bevolking-groeit-naar-ruim-17-4-miljoen-inwoners>

- Cummins, J. (2001). *Bilingual children's mother tongue: Why is it important for education*. *Sprogforum*, 7(19), 15-20. Geraadpleegd op 12 mei 2020, van <https://inside.isb.ac.th/nativelanguage/files/2015/11/Bilingual-Childrens-Mother-Tongue.pdf>
- Van Dalen, A., & Groothoff, F. (2016). Mijn klas een krachtige taalomgeving voor vluchtelingenkinderen. *MeerTaal*, 3(3), 4-8. https://www.tijdschriftmeertaal.nl/art/50-3973_Mijn-klas-een-krachtige-taalomgeving-voor-vluchtelingen
- Europese Commissie (2015). *Language teaching and learning in multilingual classrooms*. Publications Office of the European Union. <https://doi.org/10.2766/766802>
- Gándara, P., & Escamilla, K. (2017). Bilingual education in the United States (pp. 439-452). In O. García, A. Lin, & S. May (Eds.), *Bilingual and multilingual education*. Springer.
- Hajer, M., & Spee, I. (Reds.). (2017). *Ruimte voor nieuwe talenten: Keuzes rond nieuwkomers op de basisschool*. Lectoreninitiatief Professionalisering Taalonderwijs Nieuwkomers. Geraadpleegd op 10 mei 2020, van https://www.poraad.nl/files/themas/school_kind_omgeving/ruimte_voor_nieuwe_talenten.pdf
- Van Hengel – van Esch, C. (2016). Meertaligheid: een oordeel of een voordeel? *Tijdschrift Taal*, 7(11), 6-11. <https://www.onderwijsdatabank.nl/99613/meertaligheid-een-oordeel-of-een-voordeel/>
- Hummel, K. M. (2014). *Introducing Second Language Acquisition: Perspectives and Practices*. Wiley Blackwell.
- Inspectie van het Onderwijs. (z.d.). *Waar gaan nieuwkomers naar school?* Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Geraadpleegd op 9 juni 2020, van <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/onderwijs-aan-nieuwkomers/vraag-en-antwoord/waar-gaan-nieuwkomers-naar-school>.
- Jansen, I., & Smit, J. (Reds.). (2019). *Lesactiviteiten meertaligheid: Primair onderwijs*. SLO.
- Jonckheere, S. (2011). Talensensibilisering in het basisonderwijs: Op een positieve manier omgaan met talen in de klas (pp. 20-24). In S. Vanhooren, & A. Mottart (Reds.), *Vijfentwintigste Conferentie het Schoolvak Nederlands*. Academia Press. Geraadpleegd op 16 juni 2020, van http://media.taalunieversum.org/hsnbundel/download/25/hsnbundel-25_1022.pdf
- Kinderrechten.nl. (z.d.) *Artikel 28: Onderwijs*. Geraadpleegd op 9 juni 2020, van <https://www.kinderrechten.nl/kinderrechten-vw/artikel-28-onderwijs/>.
- Leufkens, S. (2019). Hoe benut je de meertaligheid van cursisten in de NT2-les?: De webapp 'Moedertaal in het NT2-onderwijs'. *Les*, 37(209), 30-33. <http://doi.org/10.5281/zenodo.2620279>

- Leufkens, S., Smit, J., & Mol, M. (2018). Taalverschillen in de klas: Hoe besteed je als leraar aandacht aan de moedertaal van leerlingen in de klas?. *Tijdschrift Taal*, 9(13), 18-21.
<http://doi.org/10.5281/zenodo.2566438>
- Muysken, P., D'Alessandro, R. A. G., Buyse, A. C., Zurcher, E.-J., Jensma, G., Maassen van den Brink, H., Leerssen, J., & de Swart, H. E. (2018). *Talen voor Nederland*. KNAW.
- Nederlof, N., & Smit, J. (2018). *Meertaligheid in primair en voortgezet onderwijs: een stand van zaken en curriculaire aanbevelingen*. SLO.
- Nortier, J. (2009). *Nederland meertalenland: Feiten, perspectieven en meningen over meertaligheid*. Amsterdam University Press.
- NOS. (2020, 24 april). *Kabinet: basisscholen per 11 mei weer open, andere maatregelen verlengd*. Geraadpleegd op 26 juni 2020, van <https://nos.nl/artikel/2331227-kabinet-basisscholen-per-11-mei-weer-open-andere-maatregelen-verlengd.html>
- Saxton, M. (2017). *Child Language: acquisition and development* (2e druk). Sage.
- Sierens, S., & Van Avermaet, P. (2010). Taaldiversiteit in het onderwijs: van meertalig onderwijs naar functioneel veeltalig leren (pp. 45–64). In P. v. Avermaet, K. v.d. Branden, & L. Heylen (Eds.), *Goed gegokt? Reflecties op twintig jaar gelijke-onderwijskansenbeleid in Vlaanderen*. Garant Uitgevers.
- Sierens, S., & Van Avermaet, P. (2014). Language diversity in education: evolving from multilingual education to functional multilingual learning (pp. 204-222). In D. Little, C. Leung, P. v. Avermaet (Eds.), *Managing Diversity in Education: Languages, Policies, Pedagogies*. Multilingual Matters.
- Sierens, S., & Van Avermaet, P. (2017). Bilingual Education in Migrant Languages in Western Europe (pp. 489-504). In O. García, A. Lin, & S. May (Eds.), *Bilingual and multilingual education*. Springer.
- Smit, J. (2014). 'En nu in rekentaal!' Talige ondersteuning bieden in een meertalige rekenklas. *Levende Talen Tijdschrift*, 15(3), 28-3.
<http://www.lt-tijdschriften.nl/ojs/index.php/ltt/article/view/886>
- Valdés, G. (2018). Analyzing the curricularization of language in two-way immersion education: Restating two cautionary notes. *Bilingual Research Journal*, 41(4), 388-412.
<https://doi.org/10.1080/15235882.2018.1539886>
- Wright, W. E., & Baker, C. (2017). Key Concepts in Bilingual Education (pp. 65-79). In O. García, A. Lin, & S. May (Eds.), *Bilingual and multilingual education*. Springer.

Bijlagen

Interviewer

Participant A

In welke klas geef je nu les?

Groep 6

Heb je ervaring als NT2 docent of heb je op een tweetalige school gewerkt eerder?

Ik heb wel op een school gewerkt waar heel veel kinderen met een andere achtergrond zaten. Maar dat was niet een NT2-klas.

Over wat voor achtergrond spreek je dan? Gaat het dan om immigranten of leerlingen die tweetalig worden opgevoed?

Omdat de leerlingen geëmigreerd waren, uit Syrië en Somalië en van alles.

En in de klas waarin je nu les geeft? Veel nieuwkomers?

Nee, vooral veel Nederlands

Oke, en ook geen andere moedertalen?

Eentje die thuis Engels praat, en een praat Thais thuis. Maar die spreken in de klas gewoon... ja... je zou het niet weten als je het [dat ze een andere thuistaal hebben] niet weet

Weet je of zij dan gebalanceerd worden opgevoed?

Ja

Verder neem ik aan dat je niet veel te maken hebt met streektalen in deze omgeving?

Nee

Heb je wel eens te maken gehad met een taalbeleid, waarin staat welke talen wel of niet worden gesproken in de klas?

Nee

Wat zou je ervan vinden als leerlingen hun moedertaal spreken in de klas?

Nou, voor een mini-stage ben ik een keer naar Curaçao geweest, en daar hadden ze dus wel ook heel veel kinderen die thuis Papiaments spreken, en daar hadden ze dus wel een.. Zeiden ze 'in de klas praat je gewoon Nederlands, en op het schoolplein mag je dan wel in het Papiaments praten', en dat vond ik toch een soort bijzonder. Omdat je dan toch niet alles begrijpt, maar het is ook een soort vertrouwen dat je moet hebben in de kinderen. Dus ja.. Maar verder heb ik er nooit echt over nagedacht

Oke, stel je zou wel een taalbeleid moeten verzinnen, zou je het dan zo aanpakken als in Curaçao?

Ja, want je wil toch dat de kinderen op het schoolplein wat vrijer zijn en lekker met elkaar kunnen kletsen en aan niks kunnen denken. En als dat voor hun makkelijker is om te doen [in hun moedertaal]

dan zou ik dat wel toestaan. Ik zou ze wel aanmoedigen het te proberen in het Nederlands. Maar ik zou het niet verbieden.

Dus je zou ook niet iemand laten nablijven als ze dat wel doen?

Nee...

En in de klas?

In de klas zou ik het wel graag in het Nederlands hebben. Wat je wil toch weten waar ze het dan over hebben. Je moet wel een beetje controle hebben over wat er gebeurt. En ik wil ook wel weten of er kinderen buiten de boot vallen.

Ja.. Dus.. Stel je zou dat wel toelaten, om leerlingen een andere taal te laten spreken in de klas, dan zou je dus bang zijn dat er klikjes worden gevormd, ofzo? En dat anderen dan buiten de boot vallen?

Ja

Zie je nog andere nadelen?

De ontwikkeling van de Nederlandse taal. Je wil toch dat, als ze van de basisschool afkomen, dat ze wel de Nederlandse taal voldoende beheersen. En dat ze zich kunnen redden hier in de maatschappij. Dus je wil wel dat de Nederlandse taal gewoon voldoende op peil is.

Ja... Dus daarom zou je alleen Nederlands toestaan in de klas?

Ja

Zou je verder wel stimuleren om bijvoorbeeld het Papiaments, of andere moedertalen thuis te stimuleren, zodat ze dat ontwikkelen?

Ja, maar dan moeten er natuurlijk wel andere kinderen zijn die dat ook spreken. Op de school waar ik nu stage loop, zijn het voornamelijk Nederlandse kinderen, die alleen Nederlands spreken. Dus dan is het wat lastiger om een andere moedertaal te stimuleren. Maar als je echt met kinderen werkt die in een andere taal zijn opgegroeid, zou ik niet zeggen 'stop dat maar gewoon volledig', maar 'blijf daar ook in doorwerken'

Zoals die leerlingen die Thais en Engels spreken? Dat zou je gewoon stimuleren, dat ze dat wel ontwikkelen thuis?

Ja

Zie je daar een rol voor jezelf in?

Nee

Vind je dat leerlingen die met een andere taal opgroeien ook moeten leren lezen in hun moedertaal?

Ik denk dat dat niet mijn verantwoordelijkheid is, en dat ik daar ook geen zeg in heb. Omdat het vanuit thuis is, en als ze vanuit thuis zeggen 'wij willen dit', dan zou ik dat zeker aanmoedigen. En dan ben ik ervoor. Maar als zij zelf zeggen 'dat vinden we te veel, dat doen we niet', ja dan ga ik ze niet dwingen dat te doen. Maar ik denk dat dat wel positieve invloed kan hebben op je taalvaardigheid in het algemeen.

Maar wat als de ouders niet zo goed weten of ze het wel of niet moeten doen, en ze komen naar jou toe voor advies, wat zou je dan zeggen?

Dan zou ik zeggen: 'doe het maar wel'. Ik zou niet weten hoe ik dat op school zou moeten regelen, maar ik zou het wel aanmoedigen dat ze een school vinden, of een cursus, of iets, waarmee ze dat dan op peil kunnen houden.

Denk je dat ze het ook kunnen stimuleren om thuis te lezen in de moedertaal?

Ja, zeker

Dus het hoeft niet per sé vanuit een andere cursus of taalschool te komen?

Nee, nee. Je kan ook series kijken, of weet ik t. Er zijn heel veel verschillende manieren.

Denk je dat de meertaligheid, waar deze kinderen mee te maken hebben, waardevol is voor de rest voor hun ontwikkeling of de samenleving?

Ik denk dat het voor hun ontwikkeling wel goed is ja. Ik denk dat je dan toch – ja talen zitten wel anders in elkaar – ik denk dat je daar toch een soort taligheid mee ontwikkelt, die je niet ontwikkelt als je alleen Nederlands praat

Maakt het dan uit dat de een Thais spreekt en de ander Engels?

Eeh.. Ja.. Denk ik wel.. Er zijn talen die veel meer op het Nederlands lijken, ook qua grammatica en syntax. Maar er zijn ook heel veel talen, het Arabisch bijvoorbeeld, die helemaal anders zijn. Ik denk dat je daar een hele andere taalvaardigheid voor nodig hebt.

Maar is het dus wel of niet even waardevol om Thais/Engels te leren?

Weet ik niet... Ik denk dat het ook een soort betekenis voor jezelf moet hebben. Ik kan nu wel Thais gaan leren, maar ik heb niks met Thais en ik kan er niks mee, en dan heeft het ook geen meerwaarde voor jezelf.

Denk je dat het voor de leerlingen persoonlijk een waarde kan zijn voor identiteitsvorming?

Ja dat denk ik wel. Zeker als je thuis veel meekrijgt van die cultuur, en je spreekt dan die taal niet, dan heb je misschien toch het gevoel van 'ik hoor er niet helemaal bij, ik ben toch meer Nederlands dan Thais' of iets anders [dan Thais]

Je had het er net over... dat je bang bent dat het leren van een andere taal de Nederlandse taalvaardigheid in de weg staat. Denk je dat dat altijd zo is? Of denk je vooral dat dat zo is als je het ook in de klas zou toestaan?

Naja, we hebben ook op de universiteit wel gehad over meerdere talen leren. En daar bleek uit dat het vaak in het begin wel een soort lastig is om twee talen te leren, maar dat uiteindelijk de taalvaardigheid veel groter is dan bij kinderen die maar één taal leren. Dus ik denk dat het in het begin wel – ja, weet je, ze zullen niet in het begin meteen perfect goed Nederlands praten zoals de kinderen die alleen Nederlands leren en Nederlands thuis praten. Maar ik denk dat ze uiteindelijk, als ze voldoende worden gestimuleerd ook in het Nederlands, dat daar geen achterstand in hoeft te komen.

Meertalig opvoeden, heeft dat invloed op het schoolsucces? Je noemt dat meertaligheid ze op jongere leeftijd wat in de weg kan zitten. Zoals in groep 3, stel het zit ze daar in de weg. Denk je dat het ze dan ook in de weg gaat zitten met leren rekenen en dergelijke?

Ik denk dat je het Nederlands ook zeker wel nodig hebt bij het rekenen. Er worden steeds meer verhaaltjes sommen en ... De taal wordt steeds meer verwacht dat je dat wel beheerst. Tenminste, ik denk dat dat in groep 3 wel in de weg staat, maar... Ik denk dat als je daar voldoende op inzet, op het leren van de Nederlandse taal, dat dat uiteindelijk wel wegtrekt.

Denk je daarmee dat meertalige leerlingen extra aandacht nodig hebben in de klas?

Ja dat denk ik wel

En dan vooral in de vorm van talige stimulatie? Of een andere vorm?

Ja vooral op de taal. En dat je wel goed moet blijven kijken dat ze niet bij rekenen gaan achterlopen vanwege de taal. Kijk, ze kunnen natuurlijk ook gewoon minder goed zijn in rekenen, maar je moet wel goed kijken waar het aan ligt. Hebben ze alleen de verhaaltjessommen fout of snappen ze ook het principe van '3+4' niet

Ja wat dat is best verschillende taal... Verhaaltjes sommen zijn meer dagelijks taalgebruik, en een sommetje is meer vaktaal...

Ja echt meer het rekeninzicht. Als ik 3 snoepjes neerleg en ik leg vier snoepjes neer, dan moeten ze wel snappen dat dat samen 7 snoepjes zijn.

Dus er moet aandacht zijn voor allebei de manieren van zo'n som uitleggen?

Ja

Of moet er voor een van die manieren meer aandacht zijn in het begin?

Ik denk dat het voor kinderen, met... voor kinderen die nog niet zo vaardig zijn in de Nederlandse taal, dat het beter is om te focussen op echt de rekenvaardigheden, dus wat minder de verhaaltjessommen want dat is logisch dat ze die dan gewoon niet snappen in de Nederlandse taal. Als je verhaaltjessommen doet, dan ben je meer aan het focussen op de taal dan op het rekenen met kinderen.

Dus zeg maar gewoon '3+4' ipv 'ik heb zo veel snoepjes, en zo veel snoepjes'

Ja precies

Je zei meertalige leerlingen vragen wel meer aandacht. Dus ook in andere vakken dan alleen taalvakken... Vind je het moeilijker om aan meertalige leerlingen les te geven? Heb je daar al veel ervaring mee in groep 6?

Op de kleurrijke school, zoals ze dat lief noemen, waar ik eerder werkte. Daar werkte ik in groep vier, dus daar waren de kinderen jonger. Daar merkte ik wel echt dat daar echt rekening mee moest houden. Het was niet per sé moeilijker, maar je gaat wel met een andere insteek erin. Je moet meer aandacht besteden aan woordenschat, en meer checken of ze iets begrijpen. Ik zou het niet moeilijker noemen,

maar ik zou wel zeggen dat je het met een andere insteek moet doen. En dat je moet weten wat je andere focuspunten zijn

Op die school, waren dat voornamelijk leerlingen met een andere achtergrond, of alleen maar leerlingen met een andere achtergrond?

Voornamelijk

Dus ook Nederlandse kinderen ertussen...

Ja, maar dat was minder dan 10% van de school

Is het moeilijk als je een meer verdeelde klas hebt? Als je dingen anders gaat uitleggen, zoals woordenschat, ben je dan bang dat de Nederlandse kinderen zich daardoor gaan vervelen?

Ja. Dat denk ik wel. Dat heb je met dit soort dingen. Maar dat heb je in een reguliere klas ook, met verschillende rekenniveaus bijvoorbeeld. Daar moet je ook in schakelen. Ik heb nu ook een aantal kinderen die eigenlijk gewoon hoogbegaafd zijn, en een aantal kinderen die niet meekomen met de stof. Daar moet je zelf ook in schakelen. Dus ik denk dat je wel daar in moet schakelen, maar dat dat [meertalige leerlingen] niet veel anders is dan met zo'n voorbeeld met rekenen.

Dus er zijn altijd wel leerlingen die een bepaald 'iets' iets moeilijker vinden en sommige die dat makkelijker vinden...

Je hebt altijd wel een gemiddeld niveau. En daar zitten altijd kinderen onder en kinderen boven. En daar moet je altijd rekening mee houden.

Dus leerlingen die buiten het gemiddelde vallen omdat ze meertalig zijn, dat maakt voor jou niet zo veel uit. Want je moet toch wel schakelen?

Ja

Vind je het nodig meertalige kinderen het gevoel te geven dat zij er mogen zijn? En dat hun taal en cultuur ertoe doet?

Ja, vind ik wel. Ik vind het sowieso belangrijk om daar veel mee bezig te zijn. Respect voor elkaar en 'oke die gelooft iets anders' en de ander ziet er iets anders uit.. Hoe ga je daar mee om. Dat vind ik sowieso belangrijk om aandacht aan te besteden.

Hoe doe je dat? Haal je de verschillen aan in de klas of doe je dat op een andere manier? Wat voor momenten kies je daarvoor uit?

Ik kijk vooral naar... ik heb daar geen vaste momenten voor. Ik kijk vooral naar wat er leeft bij de kinderen. En naja, laatst had je natuurlijk dat met George Floyd en dat was ook op het jeugdjournaal, en toen kwam er ook een discussiepunt. Dat was na de demonstratie in Amsterdam, met Black Lives Matter, en toen was er... Ze hebben in het jeugdjournaal zo'n debatpunt, een stelling van de dag, en toen was de stelling iets van: in de coronatijd zou je niet mogen demonstreren, zo iets. Dus ik vroeg aan hen: wat vind je daar nou van? En als je dan kijkt waar ze voor demonstreren, wat vind je er dan van? Daar hebben we zeker wel een kwartier lang over gepraat, en dan merk je toch dat ze er allemaal

best wel mee zitten. En op dat soort momenten probeer ik daar dan wel echt aandacht aan te besteden.

Geef je ook wel eens aandacht aan... als je iets van taal uitlegt, dat je dan aan die twee leerlingen [de meertalige leerlingen in de klas] vraagt 'hé hoe zit dat dan in het Engels, hoe zit dat dan in het Thais?' doe je dat ook wel eens?

Nee dat doe ik niet

Zou je dat overwegen?

Ik zou dat niet bij elke les doen, maar misschien wel eens een keertje. Ik denk dat dat voor hen ook wel een gevoel geeft van 'oke, dus dat is ook belangrijk dat ik dat leer'. Maar je wil natuurlijk ook de andere kinderen niet het gevoel geven dat het slecht is dat zij het niet leren

Dus je probeert het niet te vaak te doen om te voorkomen dat zij negatief naar andere talen gaan kijken?

Ja.. En het is natuurlijk ook maar net welke talen je in de klas hebt.. Want nu heb ik bijvoorbeeld geen Arabische kinderen in de klas, maar ja dat kan volgend jaar weer anders zijn. Het is maar net... ik heb ook geen verstand van al die talen, dus ik weet ook niet goed wat de overeenkomsten en verschillen juist zijn, maar daar zou je natuurlijk wel met de kinderen over kunnen praten

Vind je het wel nodig om ook de eentalige kinderen bewust te maken van de verschillen tussen talen of dat er überhaupt veel talen en culturen op de wereld zijn?

Dat er veel talen en culturen zijn, en dat die verschillen: ja. Maar precies wat die verschillen zijn, vind ik wat te ver gaan

Een van de dingen waarvan ze zeggen 'hé je kan op deze manier met meertaligheid in het onderwijs omgaan' noemen ze talensensibilisering, waarmee ze eigenlijk zeggen 'maak kinderen bewust van de talen om hen heen en zorg dat ze daar positief tegenaan kijken'. Dus dat is waar die vraag min of meer over ging.

Een van de andere dingen is 'functioneel veeltalig leren', heb je daar wel eens van gehoord?

Nee, niet van die term

Het gaat erover... Stel, je hebt iets meer leerlingen met dezelfde taalachtergrond in de klas, bijvoorbeeld een heel groepje dat thuis Arabisch spreekt, zou je weleens een opdracht geven aan de hele klas en zeggen dat ze het in hun groepje mogen uitwerken en dat ze ook in een andere taal mogen overleggen, maar dat ze naar jou weer moeten rapporteren in het Nederlands. Zou je dat overwegen?

Dus dat je bijvoorbeeld een rekenopdracht geeft, en dan zegt tegen een groepje dat ze mogen overleggen in het Arabisch, maar ik wil het antwoord uiteindelijk in het Nederlands hebben. Is dat wat je bedoelt?

Ja, of je laat ze vrij om te kiezen tussen het Arabisch en het Nederlands

Ik denk dat dat ligt aan hoe goed de leerlingen al Nederlands praten, of juist niet. Ik denk dat als je in een groep drie staat, waar sommige wel al wat woordjes Nederlands kennen, maar niet echt in het Nederlands kunnen overleggen... Dan zou ik dat wel toestaan. Maar ik denk dat je voornamelijk op school dan toch de Nederlandse taal wil stimuleren. Dus dat ik dan toch voornamelijk zou zeggen, probeer het in het Nederlands, en als dat niet lukt, dan mag het ook in je eigen taal.. Of een andere taal

Als leerlingen het Nederlands nog niet zo goed kunnen, zullen ze er dan sneller uit komen in het Arabisch?

Ja dat denk ik wel. Want anders heb je de andere barrière: de taal. En dan zijn ze ook niet echt bezig met jouw doel, namelijk het rekenen.

Je noemde al dat je het op de uni wel gehad had over leerlingen die meerdere talen leren, en daarmee opgevoed worden. Denk je dat je daar op je opleiding genoeg informatie over hebt gehad?

Ik denk dat ik daar meer informatie over heb gehad omdat ik de academische pabo heb gedaan.. Ik heb niet perfect zicht natuurlijk op wat de mensen op de reguliere pabo leren, maar ik heb wel het gevoel dat ik daar meer over weet en meer wetenschappelijk onderbouw, meer wetenschappelijk onderbouwde informatie over weet dan de mensen die van de reguliere pabo komen.

Dus toen je op die kleurrijke school kwam, had je wel het gevoel dat je daarop voorbereid was dan?

Ja, wel een beetje. Maar in de praktijk is het natuurlijk toch weer allemaal anders. Want dit was natuurlijk gewoon allemaal theorie dat ik kreeg, en van 'zo werkt dat allemaal', dus in de praktijk was het toch wel allemaal anders. Maar dan heb je toch ook weer een mentor die daar wel al in ervaren is. Dus dat heeft me wel geholpen.

Had je er op de universiteit meer over willen horen, of vind je het wel voldoende?

Ik vond het nu wel voldoende

Dan de laatste vraag, coronagerelateerd. Jullie hebben ook een tijdje geen onderwijs op locatie kunnen geven, voor jouw huidige meertalige leerlingen heeft dat denk ik niet veel uitgemaakt. Maar zou je zeggen dat het voor meertalige leerlingen die thuis geen Nederlands spreken belangrijker is om op locatie les te krijgen dan voor leerlingen die thuis wel Nederlands spreken?

Ja. Dat denk ik wel. Omdat ze thuis dan niet Nederlands praten, en soms ook niet juist Nederlands praten. Want je hebt natuurlijk ook ouders die het wel proberen, maar ja, als jij als ouders ook nog Nederlands aan het leren bent, dan praat je het ook nog niet perfect, en dat is heel begrijpelijk, en dan zou ik juist met die mensen adviseren: praat thuis vooral in je eigen taal, zodat ze wel taalvaardigheid wel ontwikkelen, en dan doen wij op school het stukje Nederlands wel. En als leerlingen thuis zitten door corona dan mis je dat stukje Nederlands.

Dus het aanbod van het Nederlands, de hoeveelheid en de kwaliteit daarvan, is wel heel erg belangrijk. En als dat thuis niet geboden kan worden, dan zouden ouders het ook niet moeten proberen?

Ja eigenlijk wel ja. Op de universiteit zeiden ze van: zeg maar tegen die mensen van 'praat maar in je eigen taal' want de taalvaardigheid wordt dan wel ontwikkeld, maar ja... als zij elke keer de/het fouten horen, of zinnen die niet kloppen... dan gaan zij dat overnemen, wat logisch is. En dan leren zij het ook niet juist. Terwijl je dat juist wel wil.

Oke, bedankt. Ik ben door mijn vragen heen. Heb jij nog vragen voor mij of een andere bijdrage aan dit onderwerp?

Nee, ik vind het wel heel interessant.

Interviewer

Participant B

Heb je in je klas leerlingen die thuis een andere taal spreken dan het Nederlands?

Ja... twee leerlingen die echt een andere taal spreken thuis, maar een leerling spreekt wel half nog Nederlands thuis

Oh dus die krijgt dan van elke ouder een andere taal te horen?

Ja, allebei de ouders komen wel uit het buitenland, maar een van hen praat wel goed Nederlands

Wat kan je vertellen over de samenstelling van je klas? Veel Nederlandse leerlingen? Of veel met een migratieachtergrond?

Nee, de school staat wel bekend als een nogal witte school. Dus er zijn niet veel kinderen met een migratieachtergrond. Van de dertig kinderen, heb ik er maar vier die gedeeltelijk of helemaal een buitenlandse achtergrond hebben. Dus het is niet heel veel...

Verzorgen jullie ook geen eerste opvang voor vluchtelingen?

Nee, dat hebben we niet

Mijn vragen zullen dan misschien niet heel erg van toepassing zijn op jouw situatie, daarom zal het wat meer hypothetisch zijn, meer 'wat zou je doen' dan een 'wat doe je er echt mee'...

Ik heb wel een aantal leerlingen die nog niet volledige de taal spreken. En in groep 1/2 hebben we niet echt leerlingen met een migratieachtergrond.

Hebben jullie een taalbeleid op de school dat zegt welke taal er op school of op het schoolplein gesproken moet worden?

Nee, dat staat niet per sé zwart op wit. Bij ons is het vooral zo dat de kinderen die meerdere talen spreken, dat zij meer door de IB'er [Interne Begeleider] nog extra worden begeleid.

Oh dus daar is wel extra aandacht voor. Is dat vooral voor het Nederlands dan?

Ja, ja. Om te kijken waar ze bij het Nederlands nog bij geholpen kunnen worden..

Stel nou, je had wel echt een hele kleurrijke klas of school. Hoe zou je dan het taalbeleid voor je zien?

Een taalbeleid.. Ik zou daar niet heel erg streng... mijn gedachte daarover... ik zou het zelf niet heel erg streng maken. Want ik denk dat het leren van de Nederlandse taal leuk moet blijven, dus als je ze gaat verbieden om hun eigen taal te spreken, denk ik niet dat dat heel erg ten goede komt uiteindelijk.

Voor het Nederlands?

Ja, precies. Dus ik denk dat het wel goed is dat ze hun eigen taal wel mogen spreken, maar het liefst wel zo veel mogelijk Nederlands. Maar daarom ben ik ook voor een goede samenstelling van culturen, zodat de kinderen wel ook Nederlands moeten praten tegen andere kinderen. Ik zou sowieso in het Nederlands terug gaan praten tegen de leerlingen. Ik kan natuurlijk niet in de moedertaal terug praten.

Dus je zou het tot op zekere hoogte tolereren, maar geen sancties geven als ze in een andere taal spreken?

Nee, geen sancties.

Uit de literatuur blijkt wel dat ze in Vlaanderen daar wel wat strenger in zijn, dat leerlingen moeten nablijven als ze een andere taal spreken...

Echt? Dat werkt toch helemaal niet lijkt mij... maar ik denk wel heel erg over de kleuters na natuurlijk. Ik zou vragen of ze het kunnen laten zien of uitbeelden als ze het niet weten in het Nederlands. Maar onderling zouden ze best wel eens een keer iets in hun moedertaal mogen zeggen denk ik.

Als je dat zou toestaan, ben je er dan bang voor dat kinderen buitengesloten zullen worden? Dat daardoor klikjes ontstaan?

Ja dat denk ik wel. Maar ik zie het ook wel andersom nu, want de kinderen in mijn klas.. Kijk ik heb een kind die helemaal niet goed Nederlands spreekt, waarvan ik denk dat het misschien handiger was geweest als hij eerst naar een taalschool was gegaan, want die komt helemaal niet mee. En de leerlingen snappen hem ook niet. Dus dan is het de andere kant op, dat als jij de taal niet spreekt dat dat ook tot uitsluiting werkt, dat je er dan ook niet echt bij hoort.

Maar andersom kan het natuurlijk ook gebeuren als je meerdere kinderen hebt die een andere moedertaal hebben, en die met elkaar gaan praten, dat die dan een groepje vormen, en de Nederlandse kinderen kunnen zich dan ook weer buitengesloten voelen. Het kan alle kanten op..

Dus het ligt er ook aan hoe veel kinderen met een andere taal er zijn? En hoe veel met dezelfde taal?

Ja, dat denk ik wel. Ik denk dat je eerder als regel moet instellen, dat je zo moet communiceren dat iedereen je begrijpt. Dus, ik ben ook van mening dat dat niet altijd per sé met taal hoeft, je kan het.. Ze kunnen het echt wel duidelijk maken door iets anders te laten zien of uit te beelden of de hulp van iemand anders inschakelen...

Zou je dan zeggen dat je dingen anders uitlegt aan meertalige leerlingen? Veel visueler..

Ja sowieso. Ook op de momenten dat ze je wel snappen, dan zou ik ook gebruik maken van visuele ondersteuning, om het extra aan te duiden. Zeker.

En bijvoorbeeld die ene leerling die niet zo goed mee komt met het Nederlands... Wat adviseer je zijn ouders?

Om thuis wel zo veel mogelijk Nederlands te proberen te praten, want anders heb ik het idee... weet je, je hebt 30 leerlingen... je kan niet constant die ene leerling op een andere, makkelijkere, manier uitlegen waar ik het allemaal over heb. Dus ze moeten er thuis ook zeker wel mee aan de slag. Daarbij is het bij kleuters wel anders dat andere kleuters ook wel niet kunnen lezen of schrijven, dus je maakt altijd gebruik van visuele ondersteuning... ik denk dat hij al grote stappen maakt zonder een apart plan voor thuis, maar het is wel belangrijk om dat te onderhouden. We zagen nu na de hele corona-gedoe

dat iedereen.. De kinderen hadden zes weken thuis gezeten, en je merkt toch dat hij een stuk meer achteruit is gegaan...

Dus juist voor zulke leerlingen is het heel erg belangrijk om op school les te krijgen?

Ja

Stel je kon een aantal kinderen prioriteit geven om op school les te geven, zou je dat aan hem geven?

Ja dat sowieso

Je zei dat je ouders adviseert thuis Nederlands te spreken, maak je je dan zorgen over de kwaliteit van het aanbod dat de leerlingen dan krijgen?

Nee.. Ik denk niet dat.. Ik denk dat het überhaupt goed is als ze gewoon... Weet je, die vader hoeft geen top kwaliteit Nederlands te spreken om gewoon Nederlands met hem te spreken. Ik denk dat het sowieso goed is als ze gewoon door hebben en snappen dat er ook een andere taal is die ze ook moeten leren begrijpen. Vooral bij de kleuters, dat die wel doorheeft "ik ken nu deze taal, maar ik moet nu ook deze taal gaan leren".. De taal die ze op school spreken. Dat ie wel door heeft dat dat belangrijk is.

Dus je wil eigenlijk de noodzaak van het leren van het Nederlands laten voelen bij de kinderen? Op de manier van... Je moet het echt leren, want thuis heb je het ook nodig.

Ja.. Ik denk inderdaad dat als je thuis constant nog in de moedertaal praat, dat ie dan op school minder zijn best doet om die moedertaal onder de knie te krijgen

Heb je ook leerlingen die wel al wat beter zijn in het Nederlands maar ook thuis een andere taal spreken? Wat adviseer je die ouders?

Ik denk.. Als je merkt dat je leerlingen het prima doen, is het helemaal niet erg om een kind tweetalig op te voeden. Het enige wat je zal zien is dat ze allemaal.. Dat ze misschien iets later bloeien in hun eigen taal. Of in de beide talen. Maar ik denk dat.. Uiteindelijk komt dat meestal wel goed. En dan is het juist heel mooi dat ze twee talen heel goed kunnen beheersen.

Denk je dat ze het Nederalnds op hetzelfde niveau kunnen behalen als andere leerlingen?

Ja dat denk ik wel. Ik denk wel dat je kinderen goed meertalig kan opvoeden. Maar dan moet je wel van beide kanten goed belichten. En dan moet er niet eentje heel erg uitspringen, want dan gaat het met eentje natuurlijk niet helemaal lukken.

Dus er moet wel een balans zijn?

Ja, ja

Dus je stimuleert over het algemeen wel om de moedertaal te ontwikkelen... Vind je dat een taak van de ouders of vind je dat school daaraan kan bijdragen?

Om de moedertaal te onderhouden?

Ja

Op school kan je moeilijk in de moedertaal les gaan geven als jij als school die moedertaal niet beheerst. Dus op school zal het waarschijnlijk Nederlands zijn. En het ligt er aan... Als ze op school al

goed zijn in het Nederlands, dan kunnen ze thuis heus wel grotendeels in de moedertaal spreken, maar als dat niet zo is, is het wel handig om thuis ook het Nederlands te blijven spreken. Ook naast de moedertaal. Als ik kijk naar onze school.. Dan denk ik niet dat wij kinderen kunnen aanbieden om bijvoorbeeld Arabisch te spreken.. Hoe?? Dan zouden we daar weer een aparte leraar voor moeten aannemen, terwijl.. Dat is dan ook een beetje in tegenstrijd dat wij ze ook wel Nederlands willen leren.

Vind je het wel belangrijk dat ouders in hun moedertaal lezen met de kinderen?

Ja.. Ik denk dat dat ook goed is. Maar dat is óók goed in het Nederlands. Ik denk dat je dat goed moet afwisselen, en zelf moet aanvoelen wat jouw kind aankan. Dat die ouders dat vooral zelf goed moeten aanvoelen.

En je vindt die balans erg belangrijk, hè?

Ja, ja zeker

Dus als je de ene keer je kind voorleest in het Turks, dan moet het de volgende keer in het Nederlands...

Ja precies. Dat je het gewoon een beetje afwisselt. En dat het thuis niet altijd alleen maar de moedertaal is, of juist heel streng alleen maar Nederlands. Maar ja, het ligt er ook aan.. Als die ouders zeggen "ik wil dat mijn kind gewoon goed Nederlands leert, en voor de rest niet", dan is dat aan hun, lijkt mij.

Ja, oke. Dus dat een ouder een andere taal spreekt, betekent het nog niet dat ze hun kind tweetalig moeten opvoeden...

Nee, nee... dat kunnen ze natuurlijk zelf weten. En die kinderen kunnen zelf laten blijken als ze daar wel of niet nieuwsgierig naar zijn natuurlijk.

Vind je het belangrijk je leerlingen nieuwsgierig te maken naar andere talen?

Ja, dat zeker. Je leert natuurlijk de kinderen al van jongs af aan Engels.

Doen jullie dat in de kleuterklas al?

Ja wij doen al.. Kleine lesjes in het Engels. Dan doen we bijvoorbeeld een liedje. Of een onderwerp waar we het al vaak over gehad hebben, gaan we dan ineens helemaal in het Engels doen. Dus dan horen ze wel van "oh het gaat ook ongeveer over hetzelfde, maar er worden andere woorden gebruikt", en dan kijken we wat die kinderen oppikken. Of wat ze laten liggen. En je merkt vanzelf of kinderen door hebben wat je zegt of niet..

Zie je er meerwaarde in om kinderen tweetalig op te voeden?

Als leraar... ik denk dat het zeker wel goed is. Als ik naar mezelf kijk, dan zou ik wel graag van jongs af aan ook een andere taal hebben willen leren. Want die kinderen zijn nog zo flexibel in alles wat ze nog leren. Ik had liever ook een andere taal nog goed beheerst.. Het zou super mooi zijn geweest als ik ook Frans kon, ipv dat ik wist wat erosie en dergelijke allemaal betekenen voor aardrijkskunde.. Ik denk dat je daar wel veel aan hebt in je latere leven, om meerdere talen te ontwikkelen. Ik denk ook dat kinderen die meerdere talen kunnen... we hebben daar wel een en ander over geleerd natuurlijk.. Volgens mij is het sowieso cognitief best wel goed als ze meerdere talen ontwikkelen en leren

Daar lijkt het inderdaad best wel op ja..

Maar degene die dat aanbied moet dat wel goed kunnen beheersen...

Je zei dat je zelf wel tweetalig zou willen zijn in bijvoorbeeld Frans... had dat voor jou heel erg uitgemaakt welke taal dat zou zijn?

Het moet natuurlijk wel een beetje relevant zijn voor de rest van je leven... als ik een of andere taal zou spreken die niet zo vaak voorkomt in je leven.. Dan heb je er natuurlijk niet heel veel aan..

Maar toch noemde je net dat meertaligheid ook voordelen kan hebben voor...

Ja, dat is wel zo. Dat is waar. Maar ik weet niet of ik het goed onder de knie zou krijgen en willen leren als ik de relevantie ervan niet wist.

Maar zou je ouders die thuis Frans spreken anders adviseren dan ouders die thuis Roemeens spreken?

Nee, maar het is wel al heel relevant als je ouders het spreken natuurlijk, want dan kan je altijd nog met je ouders in hun moedertaal praten.

Dus.. Moedertaal, maakt niet uit welke taal het is, het is allemaal van waarde?

Ja tuurlijk. Waarschijnlijk heb je ook een familie die die taal spreekt.

Dus je vind het belangrijk om ook de eentalige leerlingen kennis te laten maken met andere talen.. Dat doe je dus met Engels.. Doe je dat ook wel eens met andere talen?

Nee, bij de kleuters nog niet zo veel. Soms kleine woordjes als je toevallig iets weet... in het Frans bijvoorbeeld, maar niet hele lessen in een andere taal.

Ik sprak ook een andere kleuterjuf. Zij vertelde dat ze soms ook een project hebben, zoals laats over de pizzeria, en dat ze dan ook soms een woordje Italiaans vertellen, en het er even over hebben... is dat iets wat je ook doet?

Ja, ja, ja. Soms doe je inderdaad, als je een onderwerp hebt, dat je een paar woordjes... maar het is niet echt dat ze daar echt iets van opsteken. Het is meer een soort woordenschat wat ze dan erbij leren. Want ik weet niet of ze dan snappen dat dat bepaalde woordje uit een andere taal komt, of dat ze een synoniem voor iets leren, weet je wel? Ik weet niet of kleuters dat helemaal door hebben.

Stel je had wat oudere leerlingen dat de kinderen in groep 1/2, zou je dat dan anders benaderen dan 'ze leren nu een woordje Italiaans', maar meer als 'ze leren nu over het feit dat er verschillende talen en culturen zijn, en dat dat allemaal goed is', dus allemaal heel inclusief. Niet per sé over het leren van een taal...

Ja dat is wel belangrijk. Maar je kan niet altijd kinderen gewoon iets leren over andere culturen en hoe de wereld in elkaar zit.. Maar, ik weet niet of het daarbij relevant is om te weten dat een soort brood een baguette is of zo..

Oh ja... mijn vraag was meer bedoeld dat het niet per sé nodig om woorden te leren, maar meer kennis maken en openheid creëren voor andere talen en culturen...

Ja, dat is sowieso wel iets dat je doet van kleuters af aan. Maar niet alleen met andere landen kennismaken.. Alle boekjes gaan tegenwoordig wel over verschillen en dat iedereen uiteindelijk hetzelfde is... tuurlijk..

Vind je dat extra belangrijk om te benadrukken bij leerlingen die thuis een andere cultuur hebben?

Ja, ja, ja, ja. Bijvoorbeeld op school hebben wel eens... als we met zijn alle gaan eten bijvoorbeeld, dan vragen we wel eens of de leerlingen die thuis een andere cultuur hebben, of ze iets maken of laten zien uit de cultuur... dat proberen we wel extra te benadrukken... Stel we hebben kerst of zo, dan hebben we altijd een tafel van allerlei dingen van baklava tot... iemand die uit Bulgarije of zo kwam, die daar allerlei lekkernijen van meenam.. Dus dan heb je echt een hele multiculturele tafel...

Ik wilde even terugkomen op wat je eerder zei... Je zei dat de Nederlandse taalvaardigheid komt uiteindelijk wel op hetzelfde niveau terecht, ook al spreken ze thuis een andere taal... in principe. Denk je dat het leren van een andere taal dan het Nederlands thuis dan ook het schoolsucces beïnvloedt? Het Nederlands wordt niet heel erg beïnvloed, maar de rest van de schoolvakken?

Dat ze misschien daardoor ook wel beter zijn in wiskunde of weet ik veel?

Ja of juist niet? Wat jij denkt...

Ik denk dat je dit niet zo goed algemeen kan beantwoorden. Leerlingen verschillen zo erg in wat ze aankunnen qua leerstof... dat verschilt zo erg. Ik zou daar geen algemeen antwoord over kunnen geven. De ene leerling die kan prima twee moedertalen, en die scoort nog heel goed op wiskunde, en doet geschiedenis perfect... en de andere leerling daar is dat niet bij, en de andere leerling scoort op drie vakken heel goed en op eentje weer heel slecht.. Dat verschilt zo erg. Ik denk niet dat daar iets algemeen over te zeggen is.

Oke.. Dus eigenlijk.. Als het Nederlands meekomt, dan zijn er verder niet heel veel problemen.. Maar als, bijvoorbeeld die ene leerling die van het Nederlands niks begrijpt... zou het dan wel effect hebben op de andere schoolvakken?

Nee... Ik denk gewoon dat het heel erg verschilt per leerling wat ze aankunnen, en hoe ze presteren. Als een leerling natuurlijk gewoon mega intelligent is dan is het wel logisch dat... een tweede taal aanleren gaat dan denk ik ook wel wat makkelijker. Maar dat hoeft ook nog niet per sé zo te zijn. Die leerling kan ook mega intelligent zijn en niet zo goed zijn in talen... het verschilt gewoon heel erg.

Dus het is niet zo dat als leerlingen heel goed zijn in het tweetalige gedoe, dan kunnen ze ook meekomen in de rest, en anders niet?

Dat als ze goed zijn in twee talen dat ze dan meteen goed meekomen? Nee dat denk ik niet per sé. En daarbij is school natuurlijk niet alleen gericht op de vakken, maar ook op de sociale competenties. Dus ik denk... stel een leerling presteert heel goed op alle vakken en alle moedertalen, dan vind ik dat niet heel goed presteren als daarbij blijkt dat hij sociaal helemaal niet vaardig is.

Is het moeilijker om aan meertalige leerlingen les te geven? Je gaf al aan dat je je eigenlijk altijd moet aanpassen aan leerlingen die boven of onder het gemiddelde presteren...

Samengevat antwoord: Soms zie je dat een meertalige leerling onrustig wordt als hij iets niet begrijpt. Dan wil je hem apart even een rustige uitleg geven, maar je hebt dan ook leerlingen die niet meer opletten. Soms is het heel lastig om dat zo te coördineren. Soms ben ik geneigd om de uitleg voor hem dan heel kort te maken, omdat het snel en functioneel moet, terwijl ik denk dat het juist voor hem ook goed is om volledige zinnen te horen

Heb je het idee dat je vanuit de opleiding genoeg informatie hebt gekregen over hoe je met dit soort situaties moet omgaan?

Nee.. Dat niet per sé.

Zou je dat wel graag terugzien in een pabo, of heb je het ook niet heel erg gemist?

Ik zelf wil dat wel terugzien. Volgens jaar ga ik stage lopen op de Taalschool, dus dat is echt voor kinderen die helemaal nieuw hier in Nederland komen. Dat is voor twee jaar om het basis Nederlands te leren. Dus zelf vind ik.. Maar dat moet je dus wel zelf opzoeken. Tot nu toe heb ik het nog niet veel voorbij zien komen.

Voor de school waarop je nu denkt.. Denk je dat de informatie die je tot nu toe hebt gehad wel voldoende is geweest?

Ja.. De leraren zelf zijn soms ook zoekende... en dan heb je een ibér die er wel iets meer over weet.. Maar het is dan toch zo dat je voor die ene leerling in de klas leraren intern gaan opleiden, omdat.. Om die soort scholing helemaal bij ze te ontwikkelen, misschien komt het nog..

Interviewer

Participant C

Heb je op de school waar je werkzaam bent een taalbeleid waarin staat welke talen gesproken mogen worden in de klas of op het schoolplein?

Niet dat ik dat weet... Maar in iedere klas hier op school is het gebruikelijk Nederlands te spreken en de hoeveelheid meertalige kinderen op deze school valt ook heel erg mee. We hebben eigenlijk een heel wit schooltje, met weinig afwijking daar vanaf. Een paar, maar niet veel.

En hoe is dat bij jou in de klas?

In groep 7 heb ik een tweeling die allebei Nederlands en Spaans opgevoed worden thuis. Ik heb ook kinderen met een Marokkaanse achtergrond, maar die spreken thuis allemaal Nederlands.

Zijn die leerlingen wel eens geneigd Spaans te spreken in de klas?

Voor de lol... maar als het om serieuze dingen gaat, en we doen wat we moeten doen, dan nooit.

En in de pauzes of op het schoolplein?

Nee, wat ze wel doen... Andere kinderen vinden het heel leuk om van hen een en ander te leren. Maar het is niet dat die zusjes soms iets bespreken dat anderen niet mogen horen, en dat ze dat dan in het Spaans doen. Maar het zijn ook hele nette, keurige, perfecte kinderen. Dus dat zal ook een rol spelen in dat ze beseffen dat dat niet zo netjes zou zijn.

Dus ze weten waar ze welke taal moeten spreken?

Ja klopt.

Vanuit school, zouden er sancties zijn als leerlingen wel een andere taal dan het Nederlands zouden spreken?

Niet direct. Ze zouden wel het gesprek aangaan en ik denk vooral naar de oorzaak op zoek gaan waarom ze dat dat doen. En ik verwacht dat, eerlijk gezegd, als dat hier op school zou gebeuren, alle kinderen wel zo goed te sturen zijn dat dat zonder sancties te verhelpen valt. Door met ze in gesprek te gaan kom je denk ik al heel ver.

Oh oké. Dit komt eigenlijk vanuit Vlaanderen, waar ze veel strenger een eentalig beleid voeren, en dat ze daar wel sancties hebben als kinderen een andere taal spreken, dat ze moeten nablijven bijvoorbeeld...

Nee.. Niet bij ons. Ik ben zelf vanuit de pabo op internationalisering naar Brussel geweest. We hebben toen ook op scholen gekeken. Dat was inderdaad heel wisselend. Ik ben wel alleen maar op scholen geweest waar Nederlands de voertaal was.. Maar zeker in Brussel is het helemaal gekkigheid omdat je daar Frans, Nederlands en eigenlijk zo veel andere talen ook nog hebt, uit Noord-Afrika, etc. En wat ze daar op school deden is dat ze kinderen die dezelfde taal spraken, maakt dat niet uit of de ander 4 was en de ander 10 [jaar oud], die zorgde dat ze daar op die manier toch een beetje gesteund voelde, zeker

als je net nieuw was op school, als vluchteling bijvoorbeeld, en je kunt iemand vinden die dezelfde taal spreekt, dat vonden zij heel top. En dat heb ik toen in Brussel wel gezien. Ik denk ook dat er scholen zijn die daar heel anders mee omgaan... Ik kan me ook wel herkennen in het idee dat ze alleen maar Frans, of juist Nederlands mogen spreken.

Heb je zelf wel eens vluchtelingen in de klas gehad of op school iets daarover meegekregen?

Ja. En niet direct bij mij in de klas, maar wel bij collega's. En ook met ondersteuning van buiten af en in gesprek geweest met die leerkrachten... dat lijkt me echt bijzonder moeilijk... ik kan me niet goed verplaatsen in hoe een kind zich moet voelen in zo'n situatie.

Ging dat over eerste opvang of hadden ze al in een schakelklas gezeten?

Dat ging soms ook echt over eerste opvang. Ik denk dat het nog wel meevalt als je in groep 1 of groep 2 zit, maar als je ergens in groep 6 binnenstroomt... dan heb je zo'n gigantische achterstand op de rest... dat lijkt me heel lastig.

En wat voor achterstand dan? Op alle schoolvakken of vooral taal?

Sowieso hebben ze in het onderwijs dat ze wel al hebben gehad voordat ze gingen vluchten waarschijnlijk dingen al anders geleerd gekregen, of anders aangepakt hebben.. Ik denk dat dat eigenlijk over de hele linie zichtbaar is, omdat, ik denk, dat het hele onderwijs anders is. Maar het taal stukje is waarschijnlijk wel het stukje dat ze het meest in de weg zit. En ook van wat ik gezien heb aan methodes e.d. Is eigenlijk alles alleen maar in het Nederlands, m.u.v. Engels dan uiteraard. Ik kan me niet goed inbeelden dat een kind zich daar dan heel prettig bij voelt als je de taal niet kent, maar alles om je heen is heel de dag in die taal...

Nee dat lijkt me zeker niet prettig. Ik wilde even terug naar het taalbeleid.. Als je zelf een taalbeleid zou moeten opstellen... hoe zou dat er dan uitzien?

Als in.. Meertalige kinderen en hoe ik dat voor me zie in de klas?

Ja, en of je dat zou toestaan dat zij wel of niet ook hun eigen taal spreken, of dat ze alleen Nederlands mogen spreken in de klas?

Ik denk dat als je in gesprek gaat met de kinderen en duidelijke afspraken en regels stelt aan de taal die ze onderling spreken, en ze verder zich aan de regels houden. Vind ik dat dat overwegend zou moeten kunnen.

Uit onderzoek blijkt ook dat docenten wel bang zijn voor kliekjesvorming als ze dus thuistalen zouden toestaan in de les. Zou je daar ook bang voor zijn?

Dat is wel iets wat nu inderdaad in me op komt, maar nu ik hier sinds kort op deze school werk, naja.. Ben ik ook aan het ervaren dat kinderen eigenlijk veel meer kunnen dan ik zelf ooit dacht.. En.. Voor ons is het heel makkelijk, wij spreken de hele dag onze eigen taal. En ik kan me heel goed voorstellen, als je heel de dag alleen maar andere taal om je heen hoort, dat je de behoefte op een gegeven moment hebt, zeker als je ook een klasgenootje hebt die dezelfde taal spreekt, om daar even gewoon

in je eigen taal over te kunnen praten. En weetje, kinderen smoezen en fluisteren soms in het Nederlands ook onaardige dingen over een ander... Ik ben er wel bang voor, maar ik zie het verschil eigenlijk niet met een kind dat stiekem zachtjes fluistert in het Nederlands of iemand die in zijn andere taal hetzelfde doet...

Zie je nog andere voor-/nadelen?

Ik denk dat een kind zich ontzettend gesteund voelt, en een veel veiliger gevoel heeft als hij of zij af en toe ook in de taal die voor hen vertrouwd voelt bezig kan zijn. Ik denk dat een kind dat de taal nog niet kent, of nog niet goed genoeg kent, zich heel onveilig voelt bij het idee dat alles in die taal gaat. En iedereen kan zich dan wel lekker verschuilen in zijn of haar eigen taal, maar dat is voor zo'n geval natuurlijk heel anders... En ik vind zelf in ieder geval, dat als een kind zich niet veilig voelt in de klas, dat dat bijna altijd wel van invloed is op zijn of haar prestaties of gedrag.. Eigenlijk vind ik het van belang dat ieder kind zich veilig voelt en als dat niet zo is zorgt dat vaak voor andere problemen.

Vind je het belangrijk dat meertalige leerlingen wel hun moedertaal ontwikkelen? Of zouden ze gauw de overstap naar het Nederlands moeten maken?

Dat vind ik moeilijk... Want de Nederlandse basisschool zorgt natuurlijk... heeft als plicht dat iedereen in groep 8 de Nederlandse taal goed beheerst.. En wij zijn allemaal niet geschoold, naja met uitzondering van iemand die dat zelf spreekt, maar in principe zijn wij niet getraind en geschoold om zo'n taal al aan te bieden. Vind ik lastig... ze moeten sowieso die moedertaal blijven spreken thuis. Ik weet alleen niet in welke vorm of rol school daar iets mee zou kunnen...

Oke, maar thuis zouden ze het wel moeten blijven spreken?

Vind ik wel.. Dat is iets dat van hen is. En ik neem aan dat de rest van de familie ook de moedertaal blijft spreken. En als ze ooit op bezoek willen, maar ze hebben al twintig jaar die taal niet meer gesproken, en je bent dat helemaal vergeten, ja dat zou toch ook erg zijn..

Zou je dan ook willen dat leerlingen leren lezen in de taal?

Ik denk dat als een kind het aankan om dat tegelijkertijd te doen... is dat alleen maar mooi meegenomen. Maar op het moment dat je gaat zien dan ze heel veel dingen door elkaar gaan halen, en eigenlijk niet, zeg maar dat tweetalen tegelijkertijd leren hen gaat belemmeren in een van die talen, of beide talen, dan zou ik wel een keuze maken. En in dit geval Nederlands kiezen, omdat dat de voertaal is op school. Maar kan een kind dat thuis, of met een klein beetje hulp op school, dat naast elkaar doen, dan zou ik dat zeker proberen. Want, ik bedoel, twee talen kunnen lezen en spreken is toch altijd beter dan één.

Dus je ziet daar de meerwaarde wel van in?

Zeker weten. Ik denk dat de meeste van ons naast Nederlands en Engels, die je sowieso krijgt in Nederland, ergens wel een keertje het idee heeft gehad 'naja ik ga hier op vakantie, ik zou het leuk

vinden om wat woordjes te kunnen spreken'. Volgens mij is iedereen wel een beetje taalgierig op die manier.

We hadden het over het ontwikkelen van de moedertaal... Je vindt dat niet echt iets voor de school.. Is dat dan de verantwoordelijkheid van de ouders?

Ja dat is eigenlijk de enige andere optie die overblijft. Tenzij er natuurlijk zo veel vraag naar is in een bepaalde buurt dat daar iets anders voor gestart zou kunnen worden. Maar in principe leert een kind, dat verder geen andere behoefte heeft, of thuis of op school, vaak een combinatie van beide, en als school dat niet kan bieden, dan moet het thuis.

Ja... En je had het over... Je zou in eerste instantie adviseren om beide talen gewoon aan te houden... en als het bij een van de talen een achterstand gaat vormen, dan zou je het liefst willen dat alleen Nederlands wordt gesproken?

Ja

Maakt het voor jou nog een verschil dat jouw leerlingen bijvoorbeeld Spaans spreken thuis, of dat ze misschien een Noord-Afrikaanse taal spreken, denk je dat dat een verschil maakt?

Dat zou voor mij niets uitmaken

Denk je dat het leren van een andere taal dan het Nederlands de Nederlandse taalvaardigheid in de weg gaat staan? Volgens mij heb je dit beantwoord door te zeggen: in eerste instantie hoeft dat niet per sé...

Van wat ik me nog kan herinneren van de lessen op de pabo, is dat.. Als een kind het gewend is om dat in de jonge jaren te doen, dus in de taalrijpe periode, de jonge jaren, dat het dan vaak goed gaat. Maar als het in de jonge jaren niet gedaan wordt en in groep drie of vier willen ze thuis toch opeens die moedertaal erbij pakken, dat dat voor veel kinderen moeilijk is. Maar dat verschilt natuurlijk ook per kind. Het ene kind heeft meer... heeft een hoger IQ dan een ander, of is taalgierig dan de ander... Dus, ik zou dat gewoon per situatie aankijken, en als dat dat niet door elkaar heen gaat lopen is dat mooi meegenomen, en anders moet je een keuze maken.

Vragen meertalige leerlingen op een andere manier aandacht van jou dan de andere leerlingen?

Nee...

Dus je vindt het niet moeilijk om aan hen les te geven?

Nee helemaal niet. Maar dat heeft ook wel een beetje met karakter en persoonlijkheid van deze leerlingen te maken...

Want hun Nederlands is eigenlijk op hetzelfde niveau als van de andere leerlingen?

Ja is gewoon perfect. Hartstikke goed. Ze zitten over de hele linie eigenlijk op de hoogste scores.

Denk je dat het uitmaakt dat jij voor groep zeven en acht staan i.p.v. Groep drie?

Oh zeker weten. Dan moeten ze natuurlijk alles dat met taal te maken heeft, het schrijven, het lezen, het herkennen van woorden, woordenschat.. Dat gaat dan natuurlijk een beetje echt vorm krijgen, en

allemaal tegelijk. En hier hebben ze natuurlijk al veel tijd gekregen om te groeien in wat ze doen. Maar ik weet ook wel zeker dat deze leerlingen in groep drie ook niet meer moeite hadden dan andere kinderen met het Nederlands. Ze zijn gewoon heel intelligent en ze pakken alles goed op. Dat is gewoon zo. Ik heb niet het idee dat daar een speciaal programma voor nodig was, en dat is er voor hen volgens mij ook nooit geweest.

Geef je wel eens aandacht aan het Spaans in de klas?

Ja zeker weten

Hoe doe je dat dan?

Bijvoorbeeld als ik zeg maar iets klassikaals doe, en ik stel aan een van de meertalige leerlingen een vraag, en ze reageren daar leuk op, dan af en toe reageer ik in het Spaans dat ze het goed gedaan hebben. En de andere kinderen kijken daar dan van op. En dan laat ik aan de rest van de klas door die leerlingen uitleggen wat we dan besproken hebben... zo kunnen andere leerlingen eromheen er ook iets positiefs uit halen, dat vinden ze dan vaak grappig. En dan zijn ze ook wel heel benieuwd wat er dan gezegd wordt. En ik geef dat kind dan ook het podium om dat te doen. Ik ben zelf ook met Spaans bezig, dat helpt denk ik ook. Dus ik vind het heel erg leuk om met hen daar te oefenen. En ik zie dat andere kinderen dat ook heel erg leuk vinden. En die blèren over het schoolplein in het Spaans hoe ze heten of ze gaan vragen stellen... dus eigenlijk gaat dat hier heel positief en leuk.

Vind je dat ook belangrijk om mee te geven aan die eentalige leerlingen dat ze open staan voor andere talen?

Zeker weten

En stel je had die Spaanse leerlingen niet in je klas gehad, had je daar dan ook aandacht aanbesteed?

Ehm.. Ja. In groep acht zitten geen meertalige kinderen, maar we hadden laatst een les met taal waarin ze dan Engelse, Duitse en Franse woorden kregen. Soms leenwoorden soms niet. En sinds die les zeg ik wel een eens wat een woord in het Frans of Duits is, en ik probeer ze dat wel mee te geven omdat ik weet dat ze dat op de middelbare ook gaan krijgen. En de meeste kinderen, ik zou zeggen 95% van de kinderen vindt het leuk om woorden uit een vreemde taal te leren.

En probeer je dat ook te veranderen voor die andere 5% dat ze dat ook leuk gaan vinden? Of dat ze daar tenminste anders naar gaan kijken?

Ik weet niet of ik daar heel actief mee bezig ben, ook omdat het maar zo'n klein percentage is... maar vaak als je lol hebt met de klas over die woorden, dan nemen ze dat met plezier automatisch over, en ik heb op dit moment geen leerling waarvan ik echt zie dat zij daar niet in meegaan, en als dat me wel zou opvallen zou ik daar misschien een actievere rol in gaan spelen.

Er is een onderwijsstrategie dat voorstelt leerlingen met dezelfde thuistaal bij elkaar te zetten. En als je dan opdracht geeft dat ze iets moeten uitwerken, dat ze dat misschien in hun moedertaal mogen doen. Zou je dat doen?

Ja dat zou ik absoluut steunen. Ik heb dat in Brussel toen in zijn werk gezien, en dat ging hartstikke goed. Zeker als de Nederlandse taal dan achterloopt, ik heb gezien dat dat voor die leerlingen een hele prettige manier is om te werken.

Wat heb je daar dan gezien?

Dat kinderen op hun gemak waren. En ik zou niet per sé zeggen dat die kinderen niet op hun gemak waren in de hele klas, maar.. Je ziet dan toch dat het soepeler gaat. Als ze in het Nederlands dingen moeten zeggen, moeten ze heel veel nadenken, en dan weten ze het niet goed. Veel kinderen worden daar onzeker van. Op een gegeven moment gingen ze met kinderen zitten die dezelfde taal spraken, en dan zag je inderdaad dat het allemaal veel soepeler ging. Ik vergelijk het een beetje met... als je in Spanje op vakantie bent, en ze praten onderling met elkaar, dan gaat het super super snel. Maar als ze het idee hebben dat je het niet goed volgt, dan gaat iedereen opeens veel langzamer praten.. En dat is ook een beetje hoe ik het me voorstel voor een kind. Wij zijn gewend om op het natuurlijke tempo van het Nederlands te praten, maar voor iemand die de taal nog aan het leren is, gaat dat veel en veel te snel. En in de klas is dat precies hetzelfde. Als je een klas van dertig kinderen hebt, en er een leerling tussen zit die het niet goed bij kan benen. Ja, je gaat ook niet voor 29 kinderen, denk ik dan, het tempo van je hele instructie zodanig naar beneden halen doen dat iedereen zich heel erg verveelt. En dat dat ene kind dan het idee heeft van 'hé, fijn, ik kan het volgen', zeker in de hogere groepen.

Denk je dat, omdat de leerlingen een opdracht mochten uitwerken in hun thuistaal, dat ze daardoor het beter of sneller begrepen?

Zeker weten

En vervolgens moesten ze dan in het Nederlands rapporteren naar de docent, denk ik?

Ja.

Je hebt gezegd dat je op de pabo wel iets hebt gehad over meertaligheid in de klas, kan je daar iets meer over kwijt?

Ik weet wel dat we daar meer theorie over hebben gehad dan één ding. Het is wel een belangrijk onderwerp geweest. Ik kan me niet meer heel goed herinneren wat we daarmee hebben gedaan. Ik weet wel dat het aan bod is gekomen, NT2 en zo zijn wel bekende termen. We hebben wel theorie gehad, en ongetwijfeld ook oefeningen mee gedaan. Maar omdat ik daar zelf nu nergens tegen ben gekomen, is het niet iets wat ik heb gebruikt of iets dat ik nu heel makkelijk kan noemen...

Stel, je krijgt er toch mee te maken. Heb je dan het idee dat je er goed op voorbereid bent?

Nou, we hebben op school een taalcoach. En dat zou de eerste zijn die ik aan de mouw zou trekken, als ik daar iets mee moet gaan doen en meer informatie wil...

Zou je het belangrijker vinden voor juist die leerlingen die thuis geen Nederlands aangeboden krijgen, om op school les te kunnen krijgen? I.v.m. Corona is er natuurlijk een tijdje geen onderwijs geweest, ik was daar nieuwsgierig naar..

Ja.. Als er een leraar was geweest in gezonde toestand, dan had ik dat zeker van belang gevonden. Ik denk wel dat dat een iets ander geval is dan gewoon normale kinderen, die alles normaal meekrijgen. Kinderen die moeite hebben met het Nederlands, hadden dat voor de coronatijd ook al, tijdens en na de coronatijd ook zullen blijven hebben. Dus dat had ik wel belangrijk gevonden.

Interviewer

Participant D

Ben je zelf tweetalig opgevoed?

Ja, mijn ouders komen beide uit Bosnië, uit Sarajevo. Dus ik ben vroeger wel tweetalig opgevoed, daar zijn ze mee gestopt toen in een jaar of drie of vier was. Toen ik naar de basisschool ging, en ik praatte met buitenspelers.. Toen begon ik heel vaak Bosnisch te praten. Dus toen dachten ze 'nou we moeten toch wat meer aan het Nederlands, zodat ze ook vrienden kan maken'. Daar komt het op neer. Dus toen zijn ze daar wel een beetje mee gestopt. Maar ik hoor het thuis natuurlijk wel altijd.

Zou je jezelf nu nog steeds tweetalig noemen?

Nee... ik versta het allemaal, de Bosnische taal. Maar mijn ouders spreken met mij ook gewoon Nederlands, en wij spreken thuis eigenlijk altijd Nederlands. Dus ik vind mezelf niet per sé heel tweetalig. Ik spreek het alleen met mijn oma eigenlijk nog. Ik kan de basis. Ik kan niet hele monologen houden, maar ik kan de basis en ik versta het wel allemaal.

Heb je veel anderstalige leerlingen in je klas?

Ja, zeker. Op school hebben we twee NT2-klassen, twee groepen met alle leeftijden door elkaar voor de Nederlandse taal. Je weet vast wat dat inhoudt. Zij stromen dan, nadat ze een bepaald niveau Nederlands behalen, in de klas waar hun leeftijdgenootjes... waar ze eigenlijk in zouden moeten zitten.. Dus dan stromen ze in bij ons. Dus ze zijn er wel, maar ik sta zelf niet bij die kinderen. Maar er stromen wel bij ons geregeld kinderen binnen die net uit die taalklassen komen. Nieuwkomersklassen noemen ze die.

Dus je hebt ook leerlingen in jouw klas die thuis een andere taal spreken?

Ja, zeker. Best wel veel eigenlijk. Heel veel nationaliteiten door elkaar.

Oh, leuk. Als er zo veel meertalige leerlingen op school zitten, hebben jullie dan ook een taalbeleid?

Het beleid is wel dat wij met elkaar Nederlands spreken, zodat iedereen het kan verstaan. Ik weet eigenlijk niet zeker of het ook echt op papier staat.

Stel nou, dat een aantal leerlingen op het schoolplein iets in een andere taal bespreken, wat gebeurt er dan?

Ik zou dan vragen "wat zeggen jullie?", op die manier, een beetje grappig.

En dan stimuleren om het toch in het Nederlands te proberen?

Ja, toch wel. Ik zou wel interesse tonen in hoe je dat in hun taal dan ook zegt. In mijn lessen dan hebben we het er ook wel eens over, ze weten ook dat ik dan... ik vind het dan wel leuk om ook te horen hoe dat voor hun is en dat niet gelijk af te kappen, want het is voor hun natuurlijk wel de taal die zij thuis spreken. Dus een beetje met die visie.. Maar het is niet de bedoeling dat je de hele dag door in een

andere taal gaat zitten praten, zodat andere kinderen het ook niet snappen wat je bedoelt... en het is ook niet zo netjes natuurlijk, voor de andere.

Stel er zou zo'n taalbeleid moeten komen, hoe zou dat er voor jou idealiter uitzien?

Ik zou het eigenlijk toch bij het Nederlands houden, het liefst. Zodat je ook gewoon iedereen erbij betrekt. Ik vind dat wel heel belangrijk. En dat er ook.. Eh ja een soort van klikjes. Kijk, als je op het schoolplein als regel hebt dat het daar wel mag, dan kan het natuurlijk zo zijn dat er heel veel groepjes ontstaan, en dat ze dan ineens niet meer met elkaar communiceren... kunnen communiceren. Ik denk niet dat dat moet. En bij ons op school is de visie ook wel dat wel alles samendoen. Alles is heel erg vanuit de groep, kinderen beslissen mee, dan zou het wel raar zijn als er een taalbeleid zou zijn waarbij dat verschillend is.

Geinig dat je die klikjesvorming noemt. Uit onderzoek blijkt dat docenten daar veel bang voor zijn.

Zie je nog andere nadelen van het toestaan van andere talen?

Ik denk dat het ook niet bevorderlijk is als je al een taalachterstand hebt, wat toch best een aantal kinderen hebben in de klas. En je thuis ook niet Nederlands praat, dat het dan juist goed is om Nederlands te blijven praten, zodat je ook vooruit gaat in je taal. Ik denk dat dat ook wel een groot aspect is. Ze moeten ook leren lezen, in groep 3 bij mij, dus bij ons is taal al helemaal belangrijk.

Ben je van mening dat die leerlingen uiteindelijk wel hetzelfde Nederlandse taalniveau kunnen bereiken als de Nederlandstalige leerlingen?

Ja ik denk dat dat wel kan. Als je gewoon genoeg oefening hebt. Ik denk dat je natuurlijk met een achterstand begint, maar er zijn ook genoeg autochtone Nederlanders die heel slecht Nederlands praten. Dus ik denk wel dat dat kan. Maar je hebt alleen wel extra begeleiding nodig. Het is natuurlijk een nadeel dat je thuis dan geen Nederlands spreekt, maar ik denk wel dat het kan hoor. Zeker als ik naar mezelf kijk.

Nee, je hebt zelf in het begin ook geen Nederlandse taalinput gehad..

Nee, of heel gebrekkig.. Maar ik vind mezelf toch best ABN praten, hahaha.

Denk je dat een meertalige opvoeding het Nederlands beïnvloedt? Of gaat dat gewoon goed?

Moeilijke vraag, ik denk wel dat dat het kan beïnvloeden... Even nadenken... Ik denk het wel. En ik denk dat het ook een beetje aan je ouders ligt, wat het aanbod is. Als het Nederlands gebrekkig is, dan is het Nederlands wat jij leert ook niet super hoog... van hoog niveau.. Ik denk wel dat het invloed kan hebben, zeker wel. En ook qua accenten... Dat zie ik bij mij in de klas bijvoorbeeld al. Daar heb je een aantal kinderen die thuis geen Nederlands spreken en echt al een accent hebben als ze wel Nederlands spreken. En sommige zijn wel gewoon in Nederland geboren, dus dat vind ik dan ook wel interessant.

Je zei dat je een hele kleurrijke klas hebt, heb je dan ook nog veel leerlingen die thuis wel Nederlands spreken?

Ja, ook wel.. De populatie bij mij op school zijn vooral heel veel van Surinaamse afkomst, en er zijn een aantal, naja echt heel veel nationaliteiten. Ik heb er dan twee in mijn klas die echt blond zijn, en die zijn volgens mij ook echt vol Hollands, waarvan beide ouders dan ook gewoon... maar dat is wel weinig... het is gewoon een hele gemixte school.

Vind jij het belangrijk dat de leerlingen hun moedertaal goed ontwikkelen?

Ja, vind ik wel. Het is toch een stukje cultuur van hen. Dat mag ook wel bevorderd worden. Ik denk dat het toch een stukje van hunzelf is, los van wat ze op school te leren krijgen. Ik heb bijvoorbeeld een Syrisch jongetje in de klas, en om hem dan dat af te nemen, dat is toch wel zijn roots weet je wel. Dat vind ik ook wel iets moois hebben.

Je hebt het dan vooral over cultuur en identiteit, doet het ook nog iets voor het leren?

Nou, ja zeker! Ik denk dat het heel handig.. Ik was tweetalig opgevoed dus ik was altijd heel goed in talen. Engels, Frans, Duits, het aanleren daarvan ging bij mij gewoon best wel makkelijk. En ik kan me zo voorstellen dat dat bij sommige kinderen ook zo werkt, omdat je gewoon gewend bent om te schakelen in twee talen.

Dus het levert ook wel een voordeel op? Dat tweetalig zijn..

Ja, zeker. Vind ik wel, maar dat is puur als ik naar mezelf kijk. Ik weet niet hoe dat uit de boeken... Maar ik moet wel zeggen, als ik dan bij mij in de klas kijk naar de leerlingen die tweetalig worden opgevoed, dat ik daar nu niet per sé zie dat zij heel goed zijn in taal of zo. Ik denk dat dat misschien pas in een later stadium van pas komt, nu zijn ze echt aan het leren lezen en schrijven, en dat is wel een heel ander aspect dan het spreken van een taal

Vind je het ook belangrijk dat ze leren lezen in hun moedertaal?

Ja.. Het Bosnisch kan ik zelf dus niet lezen, en ik vind dat op zich wel jammer... als ik heel erg mijn best doe dan kan ik het wel lezen, maar dat moet woordje voor woordje, en ook echt uitspreken hoe het er staat, en dan zou ik het kunnen lezen... Ja.. Op zich wel leuk dat je ook die manier ook met je familie zou kunnen communiceren. Dus in dat aspect zou het wel leuk zijn.

Denk je dat het nuttig is?

Naja, als je het Arabisch kan schrijven, ik denk dat dat wel... sowieso voor de motoriek. Als je en het Nederlandse schrift kent en het Arabisch bijvoorbeeld, ik denk dat dat wel motorisch gezien stimuleren kan zijn... Ik weet even niet wat voor ander voordeel het zou kunnen hebben. Het ligt denk ik ook een beetje aan IQ. Ik heb bijvoorbeeld een jongetje, hij wordt tweetalig opgevoed, maar hij is ook echt een beetje onnozel. Het is niet dat hij er nu beter in wordt.. Het is voor hem alleen maar meer verwarring. Dus dat is dan ook wel een beetje de keerzijde.

Wat voor advies geef je zijn ouders dan?

Veel Nederlands praten thuis, veel te lezen en voor te lezen, hem te laten lezen. En vooral hem toespreken. Dat is wat mijn ouders deden, en wat ik zelf als prettig heb ervaren. Wat ik me nog kan

herinneren is dat zij samen wel Bosnisch praten, maar tegen mij Nederlands. Zodat je dat toch een beetje stimuleert, want uiteindelijk zit hij wel in Nederland op school...

Zou je alle ouders motiveren Nederlands te spreken met hun kinderen?

Ligt eraan of de ouders het zelf kunnen. Ik denk dat het wel handig is als je kind net op school begint, en je ziet dat hij moeite heeft met de Nederlandse taal, dat het dan zeker wel wijs is om daar meer mee te gaan doen thuis.

Ook als het aanbod dan gebrekkig is?

Ja, ik denk het alsnog wel.. Ik denk het voorlezen, en het samen ermee bezig zijn, dat dat toch wel echt kan stimuleren. Tenminste, wij adviseren dat wel. Bij ons op school. Tenminste, als ik uit mag gaan van de rapportgesprekken die ik heb mogen bijwonen bij collega's.

Er zijn dus heel veel culturen bij jou in de klas aanwezig, benoem je dat ook?

Ja, wel hoor. We hebben verschillende thema's. We hebben ook een landentema gehad, en daar helemaal diep op in gegaan. Iedereen gaat dan ook praten over zijn eigen komaf. We vieren dan Kerst, maar met Suikerfeest werd ook veel aandacht daaraan besteed. En ik weet van mijn eigen basisschool, lang geleden, daar deden we alleen de christelijke feesten. En hier doen we ook echt Ketu Koti, echt alles wordt behandeld, en ook groots. Voor iedereen is er wat.

Dus er wordt niet echt onderscheid gemaakt tussen feesten?

Nee, allee het kerstdiner is wel echt een happening. En met traktaties houdt iedereen ook altijd rekening, en dat is heel leuk om te zien.

Dus je vind het belangrijk aan de leerlingen mee te geven dat hun taal en cultuur er mag zijn? Is dat ook juist belangrijk voor die Nederlandse leerlingen in je klas?

Ja, zeker. Maar deze kinderen wonen in zo'n multiculti samenleving, daar in de Bijlmer. Zij komen in aanmerking met zo veel verschillende soorten kinderen, dat ik het wel heel belangrijk vind dat zij ook weten van elkaar wat... elkaar normen en waarden een beetje.. Van hoe leven zij eigenlijk. Dat vind ik wel belangrijk.

En stel nou dat je wel op een "witte school" zou werken, zou je dat dan nog steeds zo benadrukken?

Ja, ik denk het wel. En vooral als je dan een les hebt over bijvoorbeeld godsdienst. Welke godsdiensten zijn er eigenlijk? Ik vind het wel belangrijk dat je ze al vroeg meeneemt in dat er dus verschillende dingen zijn.

Kan je een voorbeeld noemen van op wat voor manier je dat zou aanpakken? Of op wat voor moment?

Je kan het bij van alles... Beeldende vorming, drama stukken... In groep drie heb ik nog geen aardrijkskunde en geschiedenislessen, maar daarbij kan je natuurlijk ook veel doen. In de hogere groepen, daar krijgen ze dat natuurlijk wel, daar kan je dat ook heel goed toepassen.

Dus je ziet heel veel mogelijkheden?

Ja, bij bijna alles.

Het ontwikkelen van de moedertaal... we hadden het er net al over. Is dat een taak voor de ouders of kan school daar ook een rol in spelen?

Ik denk wel dat het voor de ouders is. Aangezien er zo veel talen hier op school gesproken worden, ik zou niet weten hoe dat anders moet.. Geen idee

Ik vroeg je net ook of tweetaligheid het Nederlands in de weg zou staan, volgens mij beantwoordde je dat je misschien in groep 3 wel merkt dat ze moeite hebben met het wisselen tussen de talen. Maar volgens mij zei je dat het uiteindelijk wel op hetzelfde niveau kan komen

Ja... het viel mij ook al op dat ik terugkwam op mijn punt... het kan wel helpen, maar.. Ik denk dat het kan helpen in de toekomst als je de Nederlandse taal onder de knie hebt, als dat goed zit, dat je dan iets moois hebt opgebouwd dat je andere talen ook gemakkelijker leert. Maar ik denk wel dat als kinderen heel veel moeite hebben met het Nederlands op school, dan moet je er nog even overnadenken... maar dat zijn twee verschillende groepen kinderen denk ik...

Oh, heb je het dan over leerlingen met en zonder een taalachterstand in het Nederlands?

Ja! Dat! Ik denk dat dat wel een groot verschil is. En ik denk dat dat te maken heeft met hoe de ouders het Nederlands spreken. Als ik dan naar mezelf kijk.. Ik heb nooit een taalachterstand gehad, maar mijn ouders konden al vrij snel Nederlands spreken. Dus voor hun was de switch naar 'oke we gaan focussen op het Nederlands' niet heel moeilijk. Dat heeft dat denk ik ook invloed op een kind... moeilijk...

Denk je de dat het leren van een andere thuistaal gevolgen heeft voor andere schoolvakken?

Naja, bij rekenen is het ook veel taalvaardigheid. Er zit ook heel veel taal in. Ik weet niet of dat... Rekenen bij ons zijn nog veel kale sommen, niet heel veel lezen. Ik heb wel een jongetje in de klas die wel echt een taalachterstand heeft en die loopt ook bij de logopedie... en je merkt aan het begin van de les wel af en toe dat als je een op een met hem zat dat hij dan gewoon snapte, maar dan bij de klassikale instructie het niet kon volgen, omdat het waarschijnlijk gewoon te snel ging, en hij niet snapte wat je precies bedoelde. Maar hij komt nu ook wel goed mee. Maar ik snap wel dat op die manier een taalachterstand ook ervoor kan zorgen dat die achterstand doorslaat op andere vakken, als je de instructie al niet begrijpt. Hoe kan je de sommen dan überhaupt maken?

Oh ja, maar dan gaat het opnieuw over een leerling met een taalachterstand. Volgens mij is je conclusie dan dat meertaligheid niet per sé problemen hoeft op te leveren in het Nederlands of andere vakken?

Nee, klopt

Vind je dat meertalige leerlingen extra aandacht vragen? En dan niet de bijzondere gevallen...

Nee, vind ik niet per sé. Eigenlijk niet...

Denk je dat het moeilijker is om aan een multiculti klas les te geven dan aan een "witte" klas?

Ja, dat denk ik wel. Als ik kijk naar deze groepen. Maar het is een heel ander soort school. Het zijn wel lastige kinderen, hoor. Ze zijn heel mondig.

Ja... Maar dat heeft denk ik niet alleen te maken met het feit dat ze niet Nederlands als moedertaal hebben?

Nee, zeker niet. Het is meer... ze wonen best in een harde wereld. Ik denk dat tweederde van de klas ook geen veilige thuissituatie heeft, dus... dan heb je gewoon een heel ander soort klas.

Hoe zit de verdeling tussen studie en lesgeven?

Op elke vrijdag heb ik les, en ik werk drie dagen.

Heb je op de opleiding al iets meegekregen over omgaan met meertalige kinderen?

Nee daar hebben we het nog niet over gehad. Maar ik ben ook in februari pas ingestroomd, en ik werd wel al sinds augustus. Maar we hebben überhaupt nog maar weinig lessen gehad. Dus ik weet ook niet of dat er nog aan zit te komen, maar die hele coronaperiode hebben wij amper les gehad...

Zou je het wel willen?

Ja, zou ik heel leuk vinden. Vooral omdat het bij mij in de klas zo veel voorkomt...

In de wetenschap zijn ze er niet helemaal over eens of leerlingen nou het best in volledig eentalig onderwijs of meertalig onderwijs terecht moeten komen. Nu is er een nieuwe strategie bedacht, het heet functioneel veeltalig leren, dit is een manier om in te spelen op meertaligheid, zonder te hoeven kiezen voor strikt eentalig of tweetalig beleid.. Het houdt in dat je leerlingen met dezelfde moedertaal samenzet in een groepje, en hun vervolgens vrij laat in de keuze voor welke taal ze kiezen bij het uitwerken van een opdracht, en uiteindelijk bij de klassikale bespreking gaat alles weer in het Nederlands. Wat vind je daarvan?

Interessant. Ja, ik denk dat je, als je uiteindelijk de terugkoppeling in het Nederlands doet, dat het best een goed idee is eigenlijk. Kijk als zij iets maken, en uiteindelijk zeggen ze het niet in de taal die jij begrijpt... dan kan je natuurlijk ook niet controleren wat ze hebben gedaan, of zien wat ze hebben gedaan in die les. Maar ik vind het wel interessant. Maar dan denk ik... ja, maar ze moeten dan uiteindelijk toch later in het Nederlands... Je moet in het onderwijs in Nederland, gewoon al-les in het Nederlands doen... dus dan denk ik eigenlijk ook, ik zou dan toch ook zo veel mogelijk dat aanbod in het Nederlands doen. Als ze het uiteindelijk toch wel in het Nederlands moeten doen.

Denk je dat ze het misschien wel beter zullen begrijpen als ze het erover kunnen hebben in hun moedertaal?

Ja.. Ja, oh, dat denk ik zeker.

Zou je het zelf overwegen te doen?

Ja, nou... Begin groep drie niet echt. Daar hebben ze nog niet zo heel veel zelfstandige opdrachten die ze echt moeten bespreken met elkaar. Maar volgend jaar misschien, is het wel iets grappigs om te proberen. En dan ook aan hun te vragen, van 'wat vonden jullie hiervan? Helpt het je of niet?'. Ik denk

dat ze daar zelf ook heel snel een antwoord op kunnen zullen geven. Wel interessant... Maar ik zou het dan niet elke les doen...

Zou je ze wel in een groepje bij elkaar zetten?

Nou.. Alleen voor die opdracht. Daarna moet iedereen weer in het normale tafelgroepje. Want ander heb je toch die verdeling. En ik vind het ook juist wel handig dat ze elkaar stimuleren om met elkaar te communiceren.

Zou je een leerling iets in de moedertaal aan een andere leerling iets laten uitleggen als deze het niet begrijpt?

Nee.. Het is gewoon lastig. Want jij legt iets uit aan een kind, en dat kind legt het dan weer uit aan een ander. En dan moet het ook maar de juiste uitleg zijn... Ik denk dat het toch wel handig is als jij als juf toch de uitleg... en al vraagt het meer individuele aandacht, kan je het beter zelf nog een keer rustig uitleggen, dan dat je die groepjes het elkaar laat uitleggen. Misschien werkt het ook wel heel goed hoor, ik heb het alleen nog nooit zo gehoord.

Dan heb ik nog een vraag... coronagerelateerd... er is natuurlijk een tijdje geen onderwijs op locatie geweest... zou je zeggen dat het voor leerlingen met een andere thuistaal belangrijker is om wel op school les te krijgen dan de leerlingen die Nederlands spreken thuis?

Ja, wel... En dat hebben we ook wel gezien in de resultaten hoor... er zijn heel wat kinderen echt vooruit gegaan. Maar dat zijn vooral de kinderen waarvan de ouders veel lezen met hun kinderen en de kinderen die thuis amper of niet lezen, of de taal überhaupt niet spreken, zijn echt niet erop vooruitgegaan. Dus ik denk dat ik wel kan bevestigen dat dat belangrijk is voor de kinderen. Heel veel ouders snapt bijvoorbeeld het huiswerk ook niet, en zelf konden ze het dan niet uitleggen aan hun kinderen, en dat was dan wel problematisch.

Interviewer

Participant E

Aan welke klas geeft u les?

Ik heb dit jaar een tijdje groep 8 gehad, maar vooral groep 7.

Heeft u altijd in de bovenbouw les gegeven?

Ja, vanaf groep 4 ongeveer

Heeft u vaak te maken gehad met leerlingen die thuis met een andere taal opgroeien?

Ja, we hebben hier over het algemeen wat hoger opgeleide ouders, maar daartussen zitten ook regelmatig ouders die een andere taal spreken. Dat zijn wel vooral Engelstaligen en Franstaligen. Dus over het algemeen wat meer west-Europese talen dan daarbuiten...

Heeft u ook wel eens nieuwkomers bij u in de klas?

Nee vooral kinderen van ouders die dan al een tijd op de internationale school hebben gezeten, en dan overstappen naar een Nederlandse school. Dus die hebben al zeker daarvoor twee à drie jaar op een internationale school gezeten.

En in de klas waarin u nu lesgeeft, zitten daar ook leerlingen in met een andere thuistaal?

In mijn klas op dit moment, zit er een leerling die Roemeens spreekt. En ik heb ook nog een jongen in de klas die Chinees spreekt thuis.

Oh Roemeens hoor je niet zo vaak...

Nee, en het is een beetje een mengelmoes bij haar. Vader is Roemeens, moeder is Italiaans, dus ze spreken ook wel Italiaans thuis... Ze spreken ook al Engels thuis, dus ze spreken meerdere talen thuis, maar eigenlijk geen van de talen optimaal...

En het Nederlands wordt dan ook thuis gesproken?

Nederlands wordt bijna niet thuis gesproken...

Is er op jullie school een taalbeleid van toepassing?

We hebben niks concreets op papier staan voor een taalbeleid

Mocht u zelf zo'n taalbeleid mogen maken, hoe zou dat eruit zien?

Dan zou ik alle talen toestaan in de klas, want het hangt heel erg van de leerlingen af. Twee jaar geleden had ik een leerling in de klas die vooral Frans sprak thuis. Dat is alleen maar interessant en van meerwaarde, op een of andere manier, dat zij haar meertaligheid meebrengt naar de andere kinderen. En dat is op dit moment ook zo. Het is alleen maar leuk als de meertalige leerlingen de anderen daar ook iets mee kan aanleren.

Uit onderzoek blijkt juist dat docenten bang zijn voor klikjesvorming als ze andere talen ook zouden toestaan, ziet u dat ook? Of ziet u andere nadelen?

Nadeel is vooral voor jezelf, dat het dan niet verstaanbaar kan zijn. Dat je niet kan weten wat er gezegd wordt, maar daarin moet je ook wel het vertrouwen hebben richting je leerlingen. Als ze echt iets in een andere taal zouden bespreken, tegenwoordig kennen de kinderen in groep 7 en 8, ook al zo goed de Engelse taal, dan ga je ervan uit dat, als ze dat met elkaar bespreken, dat ze dat op een eerlijke manier willen delen met jou en met andere kinderen.

En die angst voor kliekjesvorming, ziet u dat ook?

Nee, maar dat is ook niet echt een gevaar bij ons op school. Ik snap wel dat docenten dat zouden hebben op scholen waar veel kinderen met het Arabisch zitten, wel zouden kunnen hebben als nadeel. Maar ook daarin denk ik dat je gewoon het vertrouwen moet hebben in de kinderen.

Oh dus als er meer leerlingen met dezelfde thuistaal zijn?

Ja, precies. Bij ons op school geldt dat eigenlijk helemaal niet. Maar hier in de stad zijn ook scholen waar meer leerlingen met eenzelfde afkomst zitten, dan kan ik me voorstellen dat je daar dan een grotere groep kinderen hebt en daar een taalbeleid opzet.

Ik ben eigenlijk ook benieuwd wat voor advies u geeft aan de ouders van de leerling die Roemeens/Italiaans/Engels geeft... moeten ze daar wel mee doorgaan?

Nee, we hebben meerdere malen het advies gegeven om vooral één taal goed te leren. De ouders vinden meertaligheid een meerwaarde. We merken op school dat zij bij de Nederlandse taal ook echt wel achterblijft en we proberen te stimuleren dat zij zo goed mogelijk Nederlands gaat spreken, maar dat is wel lastig als je daarin de ouders niet meekrijgt.

En u vindt het dus belangrijk dat één van die talen goed ontwikkeld wordt?

Ja, we merken nu eigenlijk dat, omdat ze niet één taal echt goed kan spreken, dat ze alles met taal lastig ervaart. Ze schrijft ook niet in het Roemeens en Italiaans, maar spreekt dat vooral... daardoor blijf je toch een stukje hangen in de taalontwikkeling...

En hoe is dat voor de andere leerling?

Ja, het Chinees is daar ook van hoger niveau. Die ouders hebben een eigen winkel, en willen zelf ook heel graag goed Nederlands kunnen spreken... Dus die spreken gelukkig ook regelmatig Nederlands met hem, dat is fijn.

Zou u ouders adviseren om te lezen in de moedertaal?

Ja, bij deze jongen is dat ook zo. Hij krijgt Chinese les in het weekend. Ik denk dat het alleen maar goed is om je ook bij je afkomst te houden.

Dus u ziet de meerwaarde van meertaligheid wel in, ongeacht om welke taal het gaat?

Zeker.

Het ontwikkelen van de moedertaal, is dat alleen de verantwoordelijkheid van de ouders?

Ja. Ook omdat het specifiek vaak talen zijn, waar we op basisscholen geen kennis van hebben, dus dan moet je daar ook niet iets mee willen.

Maar u zou wel adviseren op daar meer aandacht aan te besteden thuis?

Ja

Denkt u dat het een gegeven is dat leerlingen achter gaan lopen bij het Nederlands als ze thuis een andere taal spreken?

Nee, zeker niet. Bij die ene leerling komt het doordat er niet een taal echt goed gesproken wordt, dat zij dan achterblijft. Dus als jij je moedertaal goed leert, dan kan dat alleen maar helpen bij de taalontwikkeling van een andere taal. Alleen, zij doet alles zo door elkaar dat ze de structuur van taal niet doorziet, en daardoor in alle talen fouten blijft maken.

Heeft het leren van een andere thuistaal effect op het algehele schoolsucces of andere niet-talige vakken?

Bij haar wel... omdat het Nederlands inderdaad wel belangrijk is van welk vak dan ook. Als je naar de cito-resultaten kijkt... rekenen is natuurlijk ook altijd nog best talig, dan is het begrip van Nederlands ook echt belangrijk om je rekenopdrachten goed te maken.

Houdt u daar in rekenlessen ook rekening mee dat zij uw uitleg misschien minder goed begrijpt?

Ja, ze zit ook bij de verlengde secties. Ze krijgt altijd wel extra aandacht, op heel veel gebieden, omdat dat iets is waarvan we weten dat het voor haar moeilijk is.

Maar is dat sowieso iets waar je rekening mee houdt met meertaligen?

Ja, dat hangt af van het niveau van het kind. Een aantal jaar geleden met de Franse leerling, die kon zo goed Nederlands, dan hoef je er geen rekening mee te houden.

En als je bij rekenen bijvoorbeeld wel de uitleg aangepast moet worden, waar let je dan op?

Dan wordt het veel visueller...

Ziet u in meertaligheid een meerwaarde?

Ja, we leven in een wereld die steeds groter wordt. Globalisering speelt echt wel een rol. Het is fijn als kinderen in contact kunnen komen met andere talen. Het werk wordt bij veel kinderen in de toekomst waarschijnlijk ook veel breder. Ze zullen steeds meer werk moeten gaan doen met mensen uit het buitenland. Het is allemaal fijn, denk ik, om kinderen in contact te laten komen met meerdere talen.

Is dat iets waar u aandacht aan besteed in de lessen?

Ja... we moeten natuurlijk verplicht Engels geven, dat proberen we zo goed mogelijk te doen. En ik ben er zelf altijd wel fan van om bijvoorbeeld woorden als "goeiemorgen" en "hallo" en te leren tellen in verschillende talen. Dat vind ik altijd leuk om aan de kinderen mee te geven.

Focust u dan altijd op Engels, of ook wel eens een andere taal?

Ik geef meestal wel Engels de aandacht. We hebben op school ook wel een docent die Frans geeft in groep 8. Dat gaat ook echt om het leren leren van een taal, dat is een mooie opstap richting de middelbare school.

Vind u het nodig meertalige leerlingen het gevoel te geven dat hun taal en cultuur ertoe doet?

Ja

Geeft u in de klas een podium aan meertalige leerlingen?

Ja, ik vraag altijd wel, afhankelijk of de leerling dat wil, of ze iets willen presenteren, of een boek willen voorlezen in een bepaalde taal, en daar een uitleg over willen geven.

En daar ziet u dus ook meerwaarde in voor de eentalige leerlingen in de klas?

Zeker...

Een van de strategieën zoals in de wetenschap wordt aangeraden is talensensibilisering. Het houdt in: de leerlingen gevoelig maken voor andere talen en culturen om hen heen. Zou u zeggen dat u dat ook doet in de klas?

Ja, het prikkelen van het leren kennen van andere talen en culturen, daar ben ik wel mee bezig ja.

Een andere strategie is functioneel veeltalig leren, deze is niet van toepassing op uw klas, maar ik ben benieuwd wat u ervan vindt. Stel, u heeft meer leerlingen met dezelfde thuistaal, zou u hun een opdracht laten uitwerken in hun moedertaal?

Lijkt me een hele leuke opdracht ja.. Die gevallen hebben wij niet op school gehad. Maar het lijkt me dat ze ook nog leren samenwerken.

En heeft het voor hen extra voordelen om dingen in hun moedertaal uit te werken?

Het is goed om daarmee bezig te zijn, maar op school moet je je wel richten op Nederlands. Dus dat moet wel de hoofdzaak zijn.

Denkt u dat een opdracht uitwerken in de moedertaal soms effectiever kan zijn dan uitwerken in het Nederlands?

Dat zou kunnen...

Stel een enkeling in dat groepje begrijpt de uitleg in het Nederlands niet helemaal. Zou u een van de andere leerlingen het opnieuw laten uit leggen in een taal naar keuze?

Nee.. Dan zou ik wel vragen of het in het Nederlands kan.

Is het voor leerlingen die thuis geen Nederlands spreken belangrijker om op locatie les te krijgen? Deze vraag is geïnspireerd door de afgelopen periode, waarin les op school niet altijd mogelijk was...

Thuisituatie speelt natuurlijk altijd mee in het onderwijs. En als ouders thuis niet goed Nederlands kunnen spreken met hun kinderen, dan is het wel extra belangrijk dat leerlingen op locatie, op school, met anderen in contact komen die wel Nederlands spreken.

Dus eigenlijk is het ook niet voldoende als zij wel naar school komen, maar de Nederlandstalige leerlingen niet?

Nee, naja, in zoverre heeft het een voordeel dat ze van een opgeleide leerkracht nog wel de Nederlandse taal aangeleerd blijven krijgen.

Maar u gaf ook aan juist het contact van de leerlingen onderling belangrijk te vinden?

Ja dat klopt. Als je thuis minder goed Nederlands aangeleerd kan krijgen, is het natuurlijk wel een meerwaarde om ook door een leerkracht nog goed taal erbij aangeleerd te krijgen. Bijvoorbeeld die ene leerling die we besproken hebben, die veel talen thuis spreekt, maar geen Nederlands. Haar hebben we ook wel gestimuleerd om op school te komen, maar dat lag ook aan de pedagogische vaardigheden van de ouders. Dus het heeft altijd meerdere invalshoeken.

Heeft u vanuit uw opleiding het gevoel gekregen dat u genoeg over meertaligheid weet?

Nee, dat hebben we niet op de pabo gehad

Vind u dat er meer aandacht voor moet komen op de lerarenopleiding?

Je moet keuzes maken als een pabo. Of je dat wil of niet. Ik kan me voorstellen dat het hier in de randstad een punt van aandacht kan zijn.

Had u zelf, terugkijkend op de pabo, gewild dat er meer over werd verteld?

Ik heb het niet gemist.

Interviewer

Participant F

Kunt u iets vertellen over de samenstelling van de leerlingen op de school?

Ik zie de school altijd als een afspiegeling van de samenleving. Heel erg gemengd. Hoe zeg ik dat? Als ik naar mijn klas kijk, heb ik een Poolse meisje, vijf Marokkaanse kinderen. Tenminste, Nederlandse kinderen maar met Marokkaanse ouders. Vaak zijn de ouders dan net wel of niet geboren in Nederland. En voor de rest allemaal Nederlands. Maar op de school zitten ook kinderen met Afghaanse ouders, of Antilliaanse ouders, het grootste deel is Nederlands. Ook wel veel Poolse kinderen.

Welke klas geeft u nu les?

Kleuters

Heeft u ervaring als NT2 docent?

Nee, maar ik maak wel zelf het programma voor de NT2-leerlingen. Dus dat wordt uitgevoerd door iemand anders...

Bent u zelf tweetalig opgegroeid?

Nee

Heeft u ook vaak leerlingen in de klas die thuis een andere taal spreken?

Ja, regelmatig.

En leerlingen die pas net naar Nederland zijn gemigreerd, waarvoor u eerste opvang biedt?

Ja, ook twee leerlingen nu

Worden die thuistalen wel eens gesproken op school?

Ja, soms vinden kinderen het wel leuk om mij woordjes te leren. Dus dan proberen ze mij wat Arabisch te leren zeg maar... Maar in principe niet, nee. In principe praten ze gewoon Nederlands. Kijk, in het begin is het weleens makkelijk, als een kind net start, en hij kan nog helemaal geen woord Nederlands, dan is het wel fijn als een ander kind even kan helpen. Al zie je ook wel weer dat veel Marokkaanse leerlingen eigenlijk het Arabisch niet zo goed meer beheersen.

In principe is de voertaal dus Nederlands, is daar een beleid voor?

Nee, niet dat het op papier staat. Maar dat proberen we wel zo veel mogelijk te stimuleren. Dus we stimuleren eigenlijk dat ze thuis gewoon hun eigen taal spreken, ze hoeven niet gebrekkig Nederlands met ze te gaan praten. Maar, dat ze de thuistaal in ieder geval goed leren, en op school dan Nederlands.

Is het belangrijk dat ze de thuistaal leren voor het Nederlands?

Ik vind het wel heel belangrijk dat ze die goed beheersen ja.

Waarvoor is dat dan belangrijk?

Want ik denk dat je pas een taal kan leren, als je je eigen taal goed beheerst, anders kan je niet de betekenissen ergens goed aan een kapstok hangen..

Het woordje bij het concept bedenken..

Juist, juist. Ik denk dat je dan veel makkelijker leert. Als je geen van beide goed kent, dan, ja.. Dan wordt het wel heel lastig, denk ik.

Het leren van de moedertaal, helpt dat dan ook bij het leren van andere vakken?

Ja dat denk ik wel, zeker. Dan zijn die begrippen veel makkelijker te snappen. Als jij een begrip al begrijpt in je eigen taal, dan zijn rekenbegrippen bijvoorbeeld, veel makkelijker te snappen.

Oh, ja. Veel minder abstract?

Ja, klopt. En we vragen ook altijd wel na, als we merken dat een leerling de Nederlandse taal niet zo heel goed eigen maakt, is het voor ons heel belangrijk te weten hoe de thuistaal wordt gesproken. Want vaak, als die ook niet goed gesproken wordt, dan is er wel sprake van een probleem. Dus dan moet er wel logopedie ingezet worden...

Er is dus geen taalbeleid bij jullie op school...

Nee, in principe praten we Nederlands, maar soms probeer je gewoon iets duidelijk te maken. Dus ik heb bijvoorbeeld wel eens gehad dat ik een keer iets in het Nederlands zei, en het in het Frans herhaalde. Omdat het kind wel Frans kon. Dan horen ze het beide, en dan snapt ze in ieder geval wat ik bedoel...

En als leerlingen onderling een andere taal spreken op het schoolplein, zou dat een probleem zijn?

Ja, ik denk wel dat we dat zouden stimuleren om dat niet te doen.

Gaat het dan om aanspreken of sancties?

Nee, geen sancties. Ik moet zeggen dat ik het nog niet heb meegemaakt...

Stel het zou toch nodig zijn om een taalbeleid te maken. Hoe ziet u dat dan voor zich?

Ik denk dat er dan op papier moet komen dat er in principe Nederlands gesproken wordt op school, behalve in uitzonderlijke situaties... Als iets met veiligheid te maken heeft...

Uit onderzoek blijkt dat docenten bang zijn voor kliekjesvorming als thuistalen worden toegestaan op school. Bent u daar ook bang voor?

Ik vind dat heel lastig omdat ik kleuters heb. En bij kleuters is daar geen sprake van. Ik kan me voorstellen dat het in hogere groepen problemen kan opleveren.

Maar u ziet vooral een nadelig gevolg voor de Nederlandse taalontwikkeling?

Ja...

U zei het leren van de thuistaal wel te stimuleren, u moedigt de ouders aan om dat te ontwikkelen, neem ik aan. Vind u dat ook een verantwoordelijkheid van de school? Zou je als school willen dat je ook boekjes aanbiedt in een andere taal?

Nee, nee, dat niet. Ik denk echt dat het goed is als ze dat thuis... En als ouders het zich steeds meer eigen maken, dan natuurlijk wel... Als het nog heel gebrekkig is, is het gewoon beter om je eigen taal te blijven spreken. Maar het is niet zo dat we Turkse boekjes gaan aanbieden...

Vind u het wel belangrijk dat ze thuis lezen in de moedertaal?

Ik denk meer aan die basis... Die eerste jaren, dan leren ze... Ik denk dat het dan heel erg belangrijk is dat ze in hun eigen taal... Maar als ze thuis gaan lezen, lijkt het mij essentieel om in het Nederlands te gaan lezen. Zodra ze gaan leren lezen, dat dat in het Nederlands is.

U zei wel eens iets uitgelegd te hebben in het Frans, en dat leerlingen u Arabisch leren. Vind u het belangrijk om aan de eentalige leerlingen mee te geven dat er andere talen en culturen zijn?

Ja, zeker. Vandaag nog hebben we Italiaans met elkaar gesproken. Ik vind dat leuk, en kinderen vinden dat gewoon heel erg leuk. We hebben nu het thema pizzeria, dus dan pak je dat erbij. Vooral kleuters hebben heel veel interesse in een andere taal leren.

En is het ook juist voor de leerlingen die wel een andere taal spreken fijn dat jullie dat bespreken, dat andere talen ook welkom zijn?

Ja dat denk ik wel. En daar hebben we het ook regelmatig over in de klas, dat sommige kinderen een andere taal spreken. En dan mogen ze ook wel eens wat laten horen, zodat het niet meer spannend is.

Is meertaligheid waardvol voor de leerlingen?

Uiteindelijk wel denk ik. Ik denk dat het heel goed is voor je hersenen om twee talen tegelijkertijd te leren, volgens mij is dat ook wel wetenschappelijk bewezen.

Het leren van een andere taal dan het Nederlands, staat dat het leren van het Nederlands per sé in de weg?

Nee dat denk ik niet. Uiteindelijk niet. In het begin natuurlijk wel, maar uiteindelijk niet.

Dus uiteindelijk kunnen ze gewoon net zo goed Nederlands als de rest?

Ja

Wat voor gevolgen heeft het nu voor u als u ziet dat leerlingen het Nederlands niet zo goed snappen?

Je ziet bij kleuters gewoon dat, als ze de taal nog niet goed eigen zijn, zijn ze wat sneller fysiek. Ze gaan sneller slaan en ze kunnen zich niet goed uiten. En qua begrijpen, niet alles wordt begrepen, dus ze doen wel eens dingen die niet mogen, of dat ze het niet door hebben, of de opdracht niet snappen... Dus je moet heel veel laten zien. Doen en laten zien, in plaats van alles de hele tijd verbaal doen.

Vindt u dat dat extra aandacht vraagt?

Ja, maar dat vind ik ook wel erg leuk. Deze kinderen vragen wel echt veel meer aandacht, dat klopt. Maar dan heb ik het echt over leerlingen die de klas binnenkomen terwijl ze geen Nederlands kennen, hè.

Vind u dat moeilijk?

Nee, ik vind het wel een leuke uitdaging eigenlijk.

Had u daar eerder wel moeite mee?

Nee, ik heb het eigenlijk altijd wel leuk gevonden.

Is dit destijds een onderwerp geweest op de HBO?

Ja, ik heb het wel gehad...

Heeft u daar ook baat bij gehad?

Nou, er zijn wel wat dingetjes in verandert... nu wordt veel meer gewerkt door te doen en met zintuigen en herhaling te werken. Dus ik denk dat de theorieën wel een beetje zijn veranderd...

In de wetenschap is er een discussie over hoe je het best kunt omgaan met meertaligheid. Sommigen zijn voor een eentalig beleid, terwijl anderen denken dat dat stigmatiserend werkt en niet goed is voor de zelfverzekerdheid van de leerlingen. Er zijn een aantal manieren waarop docenten daar beter op kunnen inspelen. Een daarvan is talensensibilisering, dat houdt in dat je de leerlingen bewust maakt van het feit dat er andere talen en culturen zijn, en dat ze daar open tegenover staan. U noemde de pizzeria al. Een andere methode is functioneel veeltalig leren, heeft u daar wel eens van gehoord?

Nee...

Stel, je hebt een groepje leerlingen met dezelfde moedertaal, die zou je dan bij elkaar kunnen zetten, en samen een opdracht kunnen laten uitwerken, en hun vrijlaten in hun keuze voor in welke taal ze die opdracht uitwerken. Dit is waarschijnlijk meer van toepassing op wat oudere leerlingen, maar ik ben benieuwd naar uw mening, zou u overwegen dit te doen?

Nee, dat denk ik niet.

Ziet u er veel problemen bij?

Nou... ik denk dat je dan juist aparte groepjes gaat krijgen, en dat je ze eigenlijk stimuleert samen een groep te vormen. Terwijl ik juist voorstander ben van zo veel mogelijk met elkaar te mixen en juist met elkaar dan in overleg te moeten gaan. Nee, ik zou daar geen voorstander voor zijn.

Denkt u wel dat het leerlingen zou helpen als ze dingen kunnen uitwerken in hun moedertaal als ze het Nederlands nog niet heel goed vaardig zijn?

Ja... ik kan me voorstellen dat het voor hun heel prettig zou zijn. Maar ik zie daar wel praktische problemen bij, als ik kijk naar ons team... dan kan niemand Arabisch, dat wordt toch een beetje lastig dan...

Maar stel u geeft ze een opdracht om over te bediscussiëren, maar ze moeten terugkoppelen in het Nederlands? Misschien hebben ze er dan wel beter over nagedacht?

Nee.. Ik zou er toch op school geen voorstander voor zijn...

Dan de laatste vraag, door corona geïnspireerd... Vindt u het belangrijker dat kinderen die thuis geen Nederlands spreken wél op school les kunnen krijgen?

Ja... als het gaat over de leerlingen die de taal echt nog niet goed beheersen, dan ja... Ik moet zeggen dat wij dat ook wel gestimuleerd hebben, om die kinderen toch naar school te laten komen...